

Töö ja Tervis

ENSU Haigekassade kuukiri

Nr. 10

XVI aastakäik

1940

Tellimise hind postiga:

aastas . . . 150 senti

6 kuu peale . 75 „

„ „ 15 „

Välismaale aastas 200 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toimetus: Tallinn, Tehnika t. 1,
krt. 5. Telefon 448-35.

Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.

Üksiknumber 15 senti.

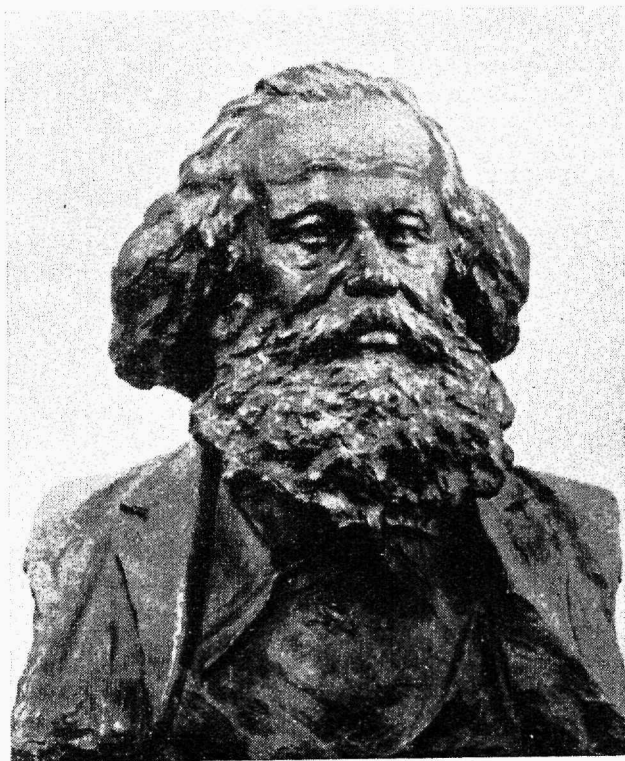
Kuulutuste hinnad:

1 lhk. kr. 50.—

1/2 „ „ 25.—

1/4—12.50 ja 1/8 lhk. „ 7.25

Teksti ees — 50% kallim

V. N. Domogratsky

Karl Marx

Suure Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva eel

Läheneb suure sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni XXIII aastapäev. Kümneid miljoneid nõukogude inimesi läheb 7. novembril linnades ja küldades Lenini-Stalini võitlusloosungite all tänavaile. See on võitjate rõõmus marss. Sellele tähtsale pühale läheb Nõukogude Liit vastu karastatuna, olles suurendanud oma majanduslikku, kultuurilist ja kaitsevõimet, oma rahvusvahelist autoriteeti.

Tänavu näeb iga tööline, põlluharija ja haritlane oma silmaga enamlaste partei ja nõukogude valitsuse Stalini targa poliitika kõikevõitvat jõudu. Samal ajal, kus kapitalistlik maailm takerdub ikka sügavamini teise imperialistliku sõja möllu, kasutavad nõukogude rahvad rahuliku elu kõiki paremusi. Meie kodumaa piirid laienesid tänavu läände, ta rahvas kasvas 193 miljonini. Kuusteistkümmend nõukogude vabariiki arendavad vennalikus koostöös majandust ja kultuuri, püstitavad kommunistliku ühiskonna ehitust. Määratus avaruses Baltikumist kuni Vaikse ookeanini, põhja tundrast kuni palava subtroopikani keeb vaba loov töö, andes rahvale rikkalikku vilja. Nõukogude Liidu tööstus, transport, põllumajandus tõuseb kõrvalekalduamatult mäkke.

NSV Liidu suur sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, mida kangelaslikult ette valmistas ja läbi viis Lenini-Stalini partei, algas 24. oktoobril (6. novembril) 1917. a. Sõjariistus ülestõusuga kukutati Peterburis kapitalistide ja mõisnike valitsus ja asendati proletariaadi diktatuuriga. Sotsiaalne Oktoobrirevolutsioon oli ette valmistatud revolutsioonilise võitluse arenguga Venemaal, mis oli igasuguse surve pesaks, imperialismi vastuokstuste sõlmpunktiks. Imperialistlik maailmasõda, mis muutis Venemaal vastolud teravamaks, oli võimsaks revolutsiooni koldeks. Juba veebruaruari kodanlik-demokraatliku revolutsiooni algusest peale tegi enamlaste

partei tõhusat tööd tööliklassi enamuse võitmiseks nõukogudes, sõjaväes ja laevastikus, aga ka miljoni-liste talupoegade masside kaasatõmbamiseks sotsiaalsele revolutsioonile. See töö andis võidukaid tulemusi. Enamlaste partei mõistis 1917. a. oktoobris võita, kuna ta esirinna kaadrid tundsid hästi marksismi teooriat ja tegutsesid selle teooria järgi.

Oktoobrirevolutsioon võttis meie maa kodanluselt ja mõisnikelt valmistusabinõud ning muutis vabrikud, tehased, maa, raudteed ja pangad kogu rahva omanduseks. Oktoobrirevolutsioon inimkonna ajaloos esmakordselt lõhkus kuni aluseni ekspluateerijate klasside riikliku aparadi ja lõi selle asemele uue riigitiübi — nõukogud kui proletariaadi diktatuuri vormi. Maailma ajaloos esmakordselt tõi see revolutsioon vabastuse surutud rahvastele ja tõstis neid sotsialismi vabade ja üheõiguslike ehitajate tasemele. Suur Oktoobrirevolutsioon on esimene revolutsioon ajaloos, mis „andis rahvale mitte ainult vabaduse, vaid ka ainelise heaolu, aga ka võimaluse jõukaks ja kultuurseks eluks“ (Stalin). Suur Oktoobrirevolutsioon avas maailma ajaloos uue ajajärgu.

Nõukogude inimestel on traditsiooniks vastu võtta oma revolutsioonilist püha uute saavutustega kommunismi ehitamisel. Käies selle kuulsa traditsiooni järgi kaevanduste ja tehaste, vabrikute ja raudteede, kolhooside ja masina-traktorijaamade kollektiivid, stahhaanovlased ja lööktöölised valmistuvad enamlikult Oktoobrirevolutsiooni XXIII aastapäeva vastu. Võistlus on iseäranis palavaks muutunud pärast 8-tunnilise tööpäeva ukaasi ja võtab iga päevaga üha suurema ulatuse, andes järjest enam tunduvald tagajärgi. Kuust kuusse, dekaadist dekaadi kasvab tööviljakus, suureneb tööstussaaduste hulk. Sajad eesrindsed ettevõtted, täites tähtajaks septembrikuu ja üheksa kuu

plaani, saavutavad oktoobris uusi, veel suuremaid tagajärgi.

Söetööstus, üks otsustavaimaid rahvamajanduse alasid, oli viimase ajani üks mahajäänuimaid. Enneoktoobrilisel võistlusel nõukogude kaevurite armee saavutas tunduvaid edusamme. Esimestena hakkasid plaani ületama Podmoskovnõi basseini kaevurid. Nende eeskujul talitas niisugune hiiglane nagu Donbass. Esmakordselt üle hulga aja ületas Donbassin oktoobrikuu esimesel kümnel päeval söetootmise alal antud ülesanded. Hästi töötavad Anšerski, Leninski, Kuibõševski Kusbassi trustid, „Hakassugoli“ trust. Ei ole kahtlust, et kindlustades ja kasvatades esimesi tulemusi söekaevurid võivad anda niipalju sütt kui riigile tarvis on. Tarvis on vaid kõrvaldada veel rohked takistused valmisorganisatsioonis, järele tõmmata mahajäänud kaevandusi ja jaoskondi, luua kõik tingimused Stahhanovi töömeetodi laialdaseks tarvitamiseks.

Terve maa jälgib metallurgiavabrikute ja zehhide üleliidulist võistlust. Must metallurgia ei täida veel plaani, kuid ligineb ikka enam sellele ülesandele. Oktoobrikuu esimesel kümnel päeval tõsteti malmivalu, metallurgid tõtsid ööpäeva keskmist terasevalu 7,1% ja 8,6 protsenti valmissaaduste väljalasku. Paljud valuahjud ületasid oma ülesanded. Nende eeskju kõneleb sellest, missuguseid suuri võimalusi sisaldab iga vabrik, ja kutsub täna mahajäänud kollektiive astuma homme esirinnas võistlejate ridadesse.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni ja 10. juuli ukaasi teostamine ning enneoktoobrilise võistluse laialdane ulatus mõjub hästi meie tööstuse kõigile tööaladele. Kerge- ja tekstiiltööstus näiteks suurendas septembrikuus tunduvalt oma produktiooni ja ületas kuuprogrammi. Tõhusaid tulemusi saavutasid masinatööstuse esirinna kollektiivid, samuti transportala ja teised tööalad.

On ekslik ja kahjulik vähimalgi määral rahulduda tööstuses saavutatud tulemustega. Meil on veel küllalt

mahajäänud kohti. Tööviljakuse tõstmise, produktiooni suurendamise ja selle väärtuse parandamise suuri võimalusi on kasutatud veel vähe. Et tagajärjekalt täita Stalini viisaastaku kolmandat aastat, et täita ja ületada aasta plaani, on tarvis veel palju ja pingutavat tööd. Võistluse kordaminek oleneb kõigepealt valmistuse komandöridest, partei ja kutseühingute organisatsioonidest, sellest, kuidas nad juhivad võistlust, kuidas nad loovad tingimusi, mis on tarvilised tööliste suure viljakusega tööks, peamiselt — valmistuse tihedas organisatsioonis, valmistuse kõrges kultuuris, kindlas töö ja tehnoloogilises distsipliinis. Käitiste juhtide auasjaks on juhtida masside kasvavat aktiivsust, et oleks õigus sammuda oktoobri demonstratsiooni esimestes ridades.

Koos tööliklassiga valmistuvad põllutöölised suure püha väärikaks vastuvõtmiseks, võisteldes põldude harimises ja viljakoristamises.

Oktoobrielsest võistlusest võtavad aktiivselt osa ka töötajad uutest nõukogude vabariikidest ja oblastitest. Veel hiljuti oli neil osaks mitte vabatahtlik töö, vaid peremeeste-ekspluataatorite töö. Nüüd on nad ise oma vabrikute, oma tehaste, oma maa peremeesteks, nüüd töötavad nad enesele, oma rahvale. Nende masside loov algatus, kes olid varem surve all, voolab nüüd allikana. Ukraina ja Valge-Vene lääneoblastites, Bessaraabias, Leedus, Lätis ja Eestis kasvavad lööktööliste ja stahhaanovlaste read.

Oktoobrieline võistlus on alanud. Seda on vaja arendada ulatuslikult ja sügavuselt, tõmmata võistlusele tervet töötavat massi, organiseerida esirindlastest abi mahajäänuile, et saada ühine tõus.

Suure sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni püha tuleb märkida valmistusalaste uute võitudega.

Läheneb NSV Liidu rahvaste revolutsiooniline püha. Uue jõu ja energiaga töötame kodumaa hüvanukuks, veel enam kindlustame sotsialistliku kodumaa vägevust ja ta kaitsevõimet.

Tööjõureservide ettevalmistamisest

2. okt. 1940. a. avaldati NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrus, millega moodustati riiklik tööjõureservide ettevalmistamise juhtimiseks ja jaotamiseks NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu juures Tööjõureservide Peavalitsus ning oblastites, kraides ja vabariikides oblastite, kraide ja vabariikide Tööjõureservide Valitsused, Moskva ja Leningradi linnades samuti ka linnade Tööjõureservide Valitsused, allutades nad NSVL-u Rahvakomissaride Nõukogu juures asuvale Tööjõureservide Peavalitsusele. Ühtlasi määrati tööstuskoolide, raudteekoolide ja vabrikute-tehaste tööppijaskonna koolide ülalpidamise ja sisustamise kulude katteks 1940. aastal 100 miljonit rubla rahvakomisariaatide ja ametkondade summadest, mis assigneeritud vabrikute-tehaste tööppijaskonna koolidele ja massiliseks kutse ettevalmistamiseks, 200 miljonit rubla 1940. aasta riikliku sotsiaalkindlustuse eelarvest, 300 miljonit rubla ametiühingute poolt saadavaist, majanduslikelt organisatsioonidelt mahaarvatavaist summadest ametiühinguliste organisatsioonide kultuur-massiliseks tööks ajavahemikul septembrist detsembrini 1940. a., 400 miljonit rubla NSVL-u Rahvakomissaride Nõukogu tagavarafondist.

Teise määrusega tunnistati tarviliseks iga aasta valmistada ette tööstusele üleandmiseks riiklikke tööjõureserve 800.000 kuni 1.000.000 inimeseni, õpetades linna ja kolhoosi noorsugu välja teatavais tööstuslikes kutsetes tööstuskoolides, raudteekoolides ja vabrikute-tehaste õppekoolides.

Kvalifitseeritud metallitöölise, metallurgide, keemikute, mäekaevurite, naftatöölise ja teiste keeruliste kutsete alal töötavate töölise ettevalmistamiseks, samuti kvalifitseeritud töölise ettevalmistamiseks meretranspordi, jõetranspordi ja side alal, asutatakse linnades tööstuskoolid kaheaastase õppetähtajaga. — Kvalifitseeritud raudteetranspordi töölise — vedurijuhtide abide, vedurite ja vagunite remondi lukuseppade,

katelseppade, liini remondi brigadiiride — ja teiste keerukate kutsete alal asutatakse raudteekoolid kaheaastase õppetähtajaga. Töölise ettevalmistamiseks massiliste kutsete alal, esijoones söetööstusele, mäekaevandustööstusele, metallurgiatööstusele, naftatööstusele ja ehitusalale asutatakse vabrikute-tehaste õppekoolid kuuekuise õppetähtajaga. Õpetus on tasuta ja õpilased on õppeperioodi kestes riigi ülalpidamisel.

Vastava määrusega kohustatakse NSVL-u Tööjõureservide Peavalitsust ajavahemikul 10. kuni 25. novembrini 1940. a. nii kutse (mobilisatsiooni) kui ka avaliku (vabatahtliku) kogumise korras võtma tööstus- ja raudteekoolidesse vastu 350.000 inimest ja vabrikute-tehaste õppekoolidesse 250.000 inimest linna ja kolhoosi meessoost noorsoo seast 14—15 a. vanuses tööstus- ja raudteekoolidesse ja 16—17 a. vanuses vabrikute-tehaste õppekoolidesse.

Kolhoosidest valivad esimehed iga aasta kutse (mobilisat.) korras 2 inimest meessoost noorsoo seast 14—15 aasta vanuses tööstus- ja raudteekoolidesse ja 16—17 aasta vanuses vabrikute-tehaste õppekoolidesse kolhoosi iga 100 liikme kohta, arvestades mehi ja naisi 14—55 aasta vanuses. Linnades valivad töörahva saadikute nõukogud kutse (mobilisatsiooni) korras meessoost noori 14—15 aasta vanuses tööstus- ja raudteekoolidesse ja 16—17 aasta vanuses vabrikute-tehaste õppekoolidesse hulgal, mille iga aasta määrab kindlaks NSVL-u Rahvakomissaride Nõukogu. Kõik tööstuskoolide, raudteekoolide ja vabrikute-tehaste õppekoolide lõpetajad loetakse mobiliseerituks ja on kohustatud töötama 4 aastat järjest riiklikes ettevõtetes NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse juhatause järele, kindlustades neile töötasu vastavalt töökoha järele üldisel alusel. Selle aja kestes saavad nad pikenduse Punaarmee ja Mere-sõjalaevastikku kutsumisel kuni tähtaja möödumiseni,

mis on kohustuslik töötamiseks riigiettevõtetes.

Nii on asunud organiseeritult ette valmistama tööjõu reserve. Selle kohta kirjutab Üleliidulise Ametiühingute Keskkomitee häälekandja „Trud“, et iga aastaga kasvab meie maa rahvamajandus. Luuakse sajad ja tuhanded uued ettevõtted, mis on rajatud eesrindlikule tehnikale. Sotsialistliku tööstuse kasvamise kiire tempo on nõukogude rahva visa töö tulemus, kes usaldavalt läheb enamlaste partei juhtimisel edasi. Meie rahvamajandus areneb plaani järgi, mis varem määratud sotsialistliku riigi poolt.

Stalini esimese ja teise viisaastaku kestel on tööstuse alal saadud suuri saavutusi. Kuid kolmandal viisaastakul on tema arenemise perspektiivid veel suuremad.

Ülel. Komm. (enamlaste) Partei XVIII kongress püstitas riigile ülemaailmalise ajaloolise ülesande — lähima 10—15 aasta jooksul majanduslikult jõuda järele ja ületada kõige enam arenenud kapitalistlikud maad Euroopas ja P.-Ameerika Ühendriigid. Kolmanda viisaastaku plaan, mis kinnitatud par-

tei XVIII kongressi poolt, on tähtsaimaks etapiks Nõukogude Liidu majandusliku põhiülesande otsustamisel. Küllaldane on ütelda, et kolmanda viisaastaku lõpuks kahekordistub tööstuse tootmine, misjuures kõige suurema tempoga peavad arenema sotsialistliku tööstuse põhiharud. Ees seisab maa kõige mitmesugusematesse rajoonidesse uute vabrikute ja tehaste ehitamise määratu suure programmi täitmine.

Meie sotsialistliku tööstuse edaspidine laienemine nõuab alatist tõhusat uute tööjõudude juurevoolu kaevandustesse, transpordi alale, vabrikutesse ja tehastesse. Ilma tööliklassi arvulise koosseisu alatise kasvuta ei ole võimalik tööstuse kiire arenemine ja Stalini viisaastaku ülesannete täitmine.

Tööjõu reservide kohta antud määrus näitab konkreetse tee rahvamajanduse tähtsaima ülesande täitmiseks — uute tööliste organiseeritult ettevalmistamiseks, sotsialistlikule tööstusele vägevate riiklike tööjõu reservide loomiseks.

Kapitalistlikkudes riikides areneb tööstus ürgselt. Stüühilisel, ürgsel teel toimub seal ka tööliklassi täienda-

mine, ettevalmistamine ja tööjõu jaotamine majanduse mitmesuguste alade vahel. Iga aastaga suurenev kapitalistlik eksploatatsioon viib töötavad talupojad massilisele vaesestumisele, linnades väikekodanluse laostumisele, surudes suuri töölishulki vabrikutesse ja tehastesse. Vaesus ja nälg külas sunnivad iga aasta sadu tuhandeid töötavaid talupoegi minema linna tööd otsima. Linna laostunud väikekodanlusega koos moodustavad nad tööjõu reservarmee, alatasa täiendades seda armeed, kes alati on valmis kapitalistide teenimiseks.

Nii oli ka ennerevolutsioonilisel Venemaal. Tööjõu reservarmee täienes siis alatasa laostunud talupoegadega. Töötud olid valmis kapitalistlikkudes ettevõtetes teenima ka krosside eest, kui aga saaks tükikese leiba ega hävineks näljas.

Teissugune on olukord võitva sotsialismi maal. Meil on juba ammu ja jäävalt hävitatud tööpuudus küladest ja kerjuslik olek linnadest. Kolhooside kord seadis talupojad jalule, tegi kõigist kolhoosnikest inimesed, kes on materiaalselt kindlustatud ja usuvad oma järgmisse päeva. Neid ei ähvarda töötajäämine, kerjuse seisukorda langemine, tarvidus linnas tööd otsida. Nõukogude Liidust kadusid tagasipööramatult tööjõu käitistesse voolamise varemad põhjused.

„Meie maal — üteldakse NSVL-u Ülemnõukgu Presiidiumi määruses — on täielikult hävitatud tööpuudus, on jäävalt tehtud lõpp viletsusele ja laostumisele küllas, seetõttu meil ei ole selliseid inimesi, kes oleksid sunnitud tööd otsides koputama vabrikute ja tehaste ustele, moodustades niiviisi

stüühiliselt alatise tööjõu reservi tööstuse jaoks.

Neis tingimuses riigi ees seisab ülesanne organiseeritult ette valmistada uusi töölisi linna ja kolhoosi noorsoost ja tarvilike tööjõu reservide loomine tööstusele.“

Ülesanne seisab selles, et tuleb kindlustada kiirelt arenevat tööstust tarviliku tööjõu juurevooluga, tuleb luua ettevõtetele vägevad, süstemaatiliselt täiendatavad riiklikud tööjõu reservid, ilma milleta ei ole võimalik meie rahvamajanduse edaspidine tõhus areng.

Kõne ei ole mitte ainult uute tööliste alatise juurevoolu loomisest, vaid ka kvalifitseeritud tööjõu kestva ettevalmistuse süsteemi organiseerimisest. Sotsialistlik tööstus on rajatud uuemale tehnikale. Sellepärast on kvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamine, kes on võimelised omandama tehnikast kõike, mis see võib anda, rahvamajanduse edaspidise arengu tähtsaimaks tingimuseks maal, kus kõrvalekaldumatult suureneb töövõljalikus.

Ülemnõukogu määrused sisaldavad selle tähtsa küsimuse lahendamise konkreetset programmi.

Kõigil neil nõukogude valitsuse vahendeil, mil on sihiks sotsialistliku tööstuse tarvis tugevate tööjõu reservide loomine, on määratu suur riiklik tähtsus. Nad näitavad partei ja valitsuse erilist hoolitsemist meie kodumaa edaspidise õitsengu, tema kaitsevõimsuse kõvendamise eest. Ja ei ole mingit kahtlust, et valitsuse abinõud leiavad terve nõukogude rahva poolt üksmeelset heakskiitmist, aga nende vahendite elluviimine kindlustab meie ettevõtetele tarvilise tööjõu juurevoolu.

Puhkepäev

Dotsent dr. med. G. Magasanik.*)

Kapitalistlike maade elutingimustes on puhkus seatud vastandiks tööle. Ja tegelikult, kui rõõmutu töölise puhkus kapitalistlikus maas ka ei oleks, see siiski vabastab ta ajutiselt „mittevaba-

tahtliku töö lõpmatute piinade kurvast ühetoonilisusest“. (Engels.)

Koguni teissugused on töö ja puhkuse vahekorrad võitva sotsialismi maal, kus töö on „uasjaks, kuulsuse asjaks, tubliduse ja sangarlikkuse asjaks“ (Stalin), kus iga kodaniku õigus puh-

*) Гигиена и здоровье № 8—1940.

Uinu laps NSVL-u lastekodus

kusele on saanud seaduseks Stalini Konstitutsiooniga.

NSV Liidus ei seata puhkust vastandiks tööle. Meie juures on puhkus täiesti loomulikuks töö jätkamiseks, selle seadusepäraseks vahelduseks.

Ja, loomulikult, kauni ja rõõmsa töö maal peab ka olema puhkus mitte vähem kaunis ja rõõmus.

Me tunneme puhkuse kolme põhi-liiki: vabaaeg — tunnid, mis jääb puhkuseks tööpäevast üle, — puhkepäev ja iga-aastane puhkus.

Käesolevas kirjutuses käsitleme vaid üht neist kolmest liigist, nimelt puhkepäeva.

Puhkepäeva organiseeritud viisid on väga mitmesugused. Täiesti selge ja arusaadav on, et ei saa eranditult kõigile inimestele ja igal ajal soovitada üht ja sama puhkuseviisi. Puhkuseviisid on tunduvalt erinevad, sõltuvalt puhkajate vanusest, nende tervislikust seisukorrast, kutsest (füüsiline töö, vaimne töö), aastaajast, elukohast (põhi, lõuna, linn, maa) jne. Lõpuks tuleb arvestada ka puhkaja individuaalset maitset, kalduvusi ja harjumusi.

Kuid terve ja mõistliku puhkuse põhiisearasuseks on rahu ja tegevuse terve ja mõistlik vaheldus.

Mõnede inimeste ettekujutus, et puhkepäeval on tarvis enam „magamisega jõudu kosutada“ ja end „täis süüa“, ning vähem liikuda, on väga ekslik. Kuid vähem ekslik ei ole vastandlik arvamine, nagu tuleks puhkepäeval vahet pidamata olla liikvel ja aktiivses tegutsemises.

Ülalöeldust on arusaadav, missugune suur ja austatav koht on puhkepäeva organisatsioonis füüsilisel kultuuril selle igal kujul, mis karastavad ja treeneerivad organismi, nagu seda on: võimlemine, jalutuskäigud, suplemine, ujumine, sõudmine, päikese- ja õhuvannid, suusaspord, tõus märke, füüsiline kultuur ja sõjalised mängud. See kõik peabki olema sisuks aktiivsele puhkusele.

Tekib loomulik küsimus liikumise ja tegevuseta oleku tervisliku ja kasuliku vahekorra kohta. See vahekord ei või olla kõigile ühtlane, ja see küsimus tuleb otsustada sõltuvalt paljudest asjaoludest, millest osa juba nimetasime

ülalpool (vanus, tervislik seisukord, kutse jt.). Kõige parem on igal üksikul juhul selles küsimuses saada nõu arstilt.

Mingil juhul ei saa puhkepäevast välja jätta vaimset tegevust: raamatute ja ajalehtede lugemist, loengute

kuulamist, teatris, kinos ja kontsertidel käimist. Puhkuse selle osa organisatsioon on juhtiv osa töölisklubil.

Lõpuks on tarvis rõhutada kultuur- ja puhkeparkides ja ühepäevastes puhkekodudes massilise puhkuse organiseeritud viiside suurt tähtsust.

Sõda ja epideemiad

1. j. sõjaväearst A. Smirnov *).

Nakkushaigusi on tähele pandud kõigil ajaloolistel epohhidel. Hiina kirjad XII sajandist kuni käesoleva ajani kirjeldavad rõugehaigust. Homeros, „Odysseia“ autor, mainib ateenlaste kiiret surma nakkushaiguste läbi.

Üks esimesi teadlasi — Hippokrates (Vana-Greekas) — kõneles, et inimese tervis sõltub kliimaatilistest tingimustest, maapinna olustikust, aga ka tarvitatava vee omadustest. Tema järelkäijad — Platon ja Aristoteles — arendasid mõtet väliste olude mõjust inimese tervisele. Selle õpetuse mõjutusel vanad greeklased tarvitasid õhu desinfectsiooniks tuleriitade ja elumajade põletamist. Nakkushaigustesse koolunud inimeste laibad põletati.

Nii oli juba vanadel greeklastel teada, et mitte ainult haiged üksi, vaid ka nende koduse majapidamise esemed on ohtlikud ümbruskonnale.

Nakkushaigusi, mis võtavad taudi iseloomu, nimetatakse epideemiaks.

Kõige rohkem ohvraid on nõudnud katkuepideemia. 1357. a. haaras katk rea kohti Lääne-Euroopas: Böömimaa ja osalt Saksamaa. 1360. a. katk määratses Saksamaal, Prantsusmaal ja Poolas. 1364. a. tungis katk Venemaale, haarates Nižni-Novgorodi, Vladimiri, Tveri, Rjažani ja Moskva. Teada on ka tüüfuse, koolera ja düsentee-ria suured epideemiad.

igasuguste nakkushaiguste puhanguid oli kõikide sõdade ajal, misjuures sõdureid hukkus nende haiguste läbi enam kui relvade läbi. Krimmi sõjas 1854.—1856. a. oli sõdurite surevus epideemilistesse haigustesse suurem kui haavadesse. Vene-Jaapani sõjas

1904.—1905. a. hukkus Vene armeest 146.000 sõdurit haavadesse, 405.000 — haigustesse; Jaapani armees hukkus 173.500 sõdurit haavadesse ja 333.000 haigustesse.

Imperialistliku sõja ajal 1914.—1918. aastani oli pilt sootu teine. Selles sõjas ei olnud nakkusse surnud inimeste arv suur. Saksamaal oli tapetuid kümme korda enam kui nakkushaigustesse surnuid.

Nakkushaigustesse suremuse vähenemist võrreldes haavadesse suremisega XIX sajandi teisel poolel ja XX sajandi algul olnud sõdades illustreerivad järgmised arvud:

Krimmi sõjas 1854.—1856. a. Inglise ja Prantsuse armees suri haavadesse 4602 inimest, haigustesse 17.579 inimest.

Vene-Türgi sõjas 1877.—1878. aastani suri Vene armees haavadesse 16.866 inimest, haigustesse — 45.866 inimest.

Prantsuse-Preisi sõjas 1870.—1871. aastani hukkus Preisi armees haavadesse 28.278 sõdijat, suri nakkushaigustesse 14.904 inimest.

Maailmasõjas 1914.—1918. aastani suri Saksamaal haavadesse 1.531.048 inimest, nakkushaigustesse — 155.013 inimest.

Haigustesse suremuse arv langes progressiivselt tänu epideemia vastu võitlemise organisatsioonide poolt käsitusele võetud energilistele vahenditele. Kõhutüüfusse haigestumine vähenes imperialistliku sõja lõpul järjest tänu sellele, et kõrvuti üldtervishojujulist vahendite tarvitamisega teostati kõhutüüfuse vastu süstimist. Samadel põhjustel vähenes ka rõugetesse haigestumine.

*) „Gigiena i Zdorovje“ nr. 8 — 1940.

Prantsuse-Preisi sõja ajal 1870.—1871. aastani teostati Saksa armees kaitserõugete panemist, Prantsuse armees aga mitte. Selle tulemusena sakslased kaotasid rõugete läbi inimesi 75 korda vähem kui prantslased.

Nakkushaigustega võitlemiseks on väga efektiivne abinõu kaitsesüstimine, mida teostatakse kõrvuti teiste epideemiavastaste vahenditega: kiire haiguse diagnostika, haigete eraldamine, desinfektsioon ja tervishoiu eeskirjade täitmine.

Kuid selleks, et sõja ajal täiesti likvideerida nakkushaigused, on tarvis tunda põhjusi, mis soodustavad infektsiooni levimist.

E s i m e n e p õ h j u s. Taktikalistel kaalutlustel tuleb vahel väeosi majutada kohtadesse, mis pole nakkushaiguste suhtes head. Tihe kontakt tsiviilelanikega loob nakkushaiguste puhkemisele eeltingimused.

T e i n e p õ h j u s. Sõjavägi on sunnitud oma teel jaamast, kus teostati väljajäämine, kuni sõjaväljani tarvitama tsiviilelanike veekogumeid, kaeve, aga ka saunu.

Kui tsiviilrahvas elab kultuursetes tingimustes, siis ei ole ka nakkusohu.

Heaoluasutustel on tarvis rahu ajal ehitada saunu ja seada korda kaevud, teostades süstemaatiliselt nende puhastamist. Maaelanikud (kolhoosnikud) peavad oma elumajad hoidma puhtad ja alata võitlema putukate vastu.

Sõda valgete soomlastega näitas selgesti, kui suuri tagajärgi saavutatakse sotsialistliku ühiskonna tingimustes. Epideemia-vastase organisatsiooni suur

Metallivabriku naistöölaine N. Liidus

süstemaatiline sanitaar-profülaktiline töö, toetudes oma tegevuses suurele ühiskondlikule aktiivsusele, toimus neis asustatud punktides, kuhu koondusid väed.

Tänu tervishoiu kodanlike organite ja sõja-sanitaarorganisatsioonide sõbralikule koostööle, oli sõjas valgete soomlastega nakkushaigustesse haigestumine meie armees tühine, ei olnud mingit epideemiat.

Need põhjused, mis võimaldavad suurte epideemiate tekkimist, võib kõrvaldada epideemiatevastaste organisatsioonide ja heaolukomisjonide õige tööga ning nõukogude kodanike ja punaste võitlejate kõrge kultuurilise tasemega.

Tagala tervishoiuline kaitse

Arst N. Bobrovi järgi

Sõjaline tegevus Norras, Daanis, Hollandis, Belgias, Prantsusmaal ja teistes maades, arenedes lühikese aja vältel ja hõlmates kolossaalseid territooriume, rõhutas veel kord, et nüüdisaja sõjas on tagala hädaohtlikum koht kui rinne.

Seepärast on tarvis juba hulk aega

enne sõjategevuse algust ette valmistada tagala kaitset nii, et see oleks sõja ajal kindlaks toetuseks ja garanteeriks igasuguste võimalike juhtumite vastu.

Nüüdisaja sõja kogemused näitavad, et isegi sügaval tagalas võib suur hulk inimesi saada haavata. Nende haava-

tute ravimist ei saa teostada vaid hariliku meditsiinilise personaaliga. Selleks otstarbeks on täiendavalt tarvis suurt hulka ettevalmistatud meditsiinidõesid ja sanitaare. Seepärast tuleb tervele tagala elanikkonnale õpetada esmaabi põhivõtteid. Kõik töötajad, ka need, kes elavad kaugel nõukogude piiridest, peavad teadma, kuidas sulgeda verejooksu, haava siduda ja abistada luumurretel ning kuidas edasi toimetada kannatanut. Kõike seda võib enesele suure kasuga õppida Punase Risti Seltsi ringides.

Nüüdisaja sõjas võivad 1915.—1917. a. eeskujul uuesti laias ulatuses kasutusele tulla keemilised relvad. Keemiliste relvade tarvitamise võimalus peab sundima tagala elanikke sanitaar-keemiliseks kaitseks hästi ette valmistuma.

Iga töötaja on kohustatud teadma, et õhu-keemilise kallaletungi ajal peab ta olema mitmekordselt distsiplineeritud. Käitumise eeskirjade rikkumine õhu-keemia-rünnaku ajal võib nõuda mitte ainult üleauruseid ohvreid, vaid need juhuslikud ohvrid võivad saada ka teiste nakatamise allikaiks.

Seepärast on tarvis meeles tuletada, et isiklik ettevaatus on teise tervise ja elu alalhoiu pandiks.

Valmistudes tagala sanitaar-keemilisele kaitsele peab iga töötaja kõigepealt hoolitsema isikliku gaasikaitse eest. Iga töötaja kohustus on õppida gaasikaitsevahendite kasutamist enese ja teiste juures. On tarvis tunda keemilisi aineid ja teada, missugust hädaohtu nad toovad ning kuidas end nende eest tuleb kaitsta. Kuna kõige hädaohtlikumad on mürgained, siis peavad kõik teadma, et nende ainete nahalt õigeaegne pesemine kaitseb nende läbi vigastumiste vastu. Tarvis on ka meeles pidada, et kõige enam kättesaadav ja samal ajal ühtlasi nende keemiliste ainete sulatamiseks küllalt hea aine on petrooleum, mida kõigil on olemas. Õigeaegselt tuleb ka selgitada, kus asuvad lähikonnas esmaabi- ja pesemispunktid, et siis hiljem, kui see on tarviline, ei oleks nende otsimisega asjatut ajakulu.

Tagala elanikud peavad meeles pidama, et keemilise õhukallaletungi ajal

võivad toiduained saada mürgitatud OB läbi, ja seepärast tuleb need õigeaegselt paigutada kindlasse nõusse, pakkida liimipaberisse või muusse läbilaskmatusse paberisse. On tarvis õigeaegselt varustuda vajalise hulga veega, kuna õhukallaletungi ajal veevarustus võib rikneda.

Valmistudes tagala sanitaarsele kaitsele ei saa piirduda ainult haavatute ja mürgainete läbi kannatanute abistamiseks ettevalmistumisega. Tagala sanitaarne kaitse nõuab ka igasuguste nakkushaiguste vastu hästiorganiseeritud kaitset. Need haigused võivad tagalas epideemiana puhkeda mitte ainult vaenlase bakterrelvade, mitte ainult parašütistide ja kahjurite diversioonilise tegevuse tagajärjel, vaid nad võivad tekkida ka selle tulemusena, kui elanikud ei täida isikliku ja ühiskondliku tervishoiu elementaarseid eeskirju.

Iga sõda toob kaasa tagala ülekujumise inimestega. Tagalasse võivad koonduda haavatud ja sõjavangid ning siin formeeritakse ka uusi väeosi, kes saadetakse rindele. Mõne nakkushaiguse üksikjuhtumist võib niisuguses olustikus, kus inimesi on tihedalt koos, kergesti puhkeda epideemia, mis haarab suuri inimmasse. Niisuguses olustikus võivad kergesti puhkeda tähniline soetõbi, koolera, kõhutüüfus, düsenteeria ja teised haigused.

Tuleb meeles pidada, et tähnilist ja korduvat tüüfust antakse edasi täide läbi. Seepärast tuleb valvata enese ja ümbritsejate järele ning täid hävitada pesu keetmisega või kuuma triikrauaga triikimisega. Düsenteeria, kõhutüüfuse ja koolera ärahoidmiseks tuleb erilist tähelepanu pöörda käte puhtusele, kuna need haigused antakse sageli edasi mustade kätega, kus on miljardeid pisikuid.

Õigeaegne ja hoolas käte pesemine, haigete väljaheidete kloorlubjalahuga desinfitseerimine ja toiduainete kaitsmine kärbest eest on tähtsaks vahendiks niisugustest nakkushaigustest hoidumiseks nagu düsenteeria, kõhutüüfus ja koolera.

Ohvreid, mida nõuab sõda elanike keskel tagalas, võib vältida tagalas kindla sanitaarse kaitse loomisega. Selleks on tarviline elanike eneste ta-

le saamatakse kirjaoskuse suurendamiseks, heaks distsipliiniks, esmaabi põhivõtete tundmaõppimiseks, isikliku ja ühiskondliku tervishoiu eeskirjade täit-

miseks ja meelõõpidamiseks, et suurem jagu nakkushaigusi tekib isiklikust ettevaatamatusest, ebakultuurilisusest ja ebapuhtusest.

Ema ja lapse eest hoolitsemine N. Liidus

27. juunil täitus neli aastat päevast, mil avaldati abortide keelu, sünnitajate materiaalse toetuse suurendamise ja rohkelaesteliste perekondade riikliku toetamise seadus. Selles seaduses peegeldus heledalt stalinlik hoolitsemine ema ja lapse eest. Mõõdunud aastad märkisid haigestumiste ja suremuse järsku langust ja sündimuste kasvu. Mitteharilikult kasvas riigis sünnitusmajade, nõuandepunktide, söime, laste sanatooriumide ja piimaköövide võrk.

Käesoleva aasta algul loeti NSV Liidus 441.200 paljulapselist ema, kel oli õigus riikliku toetuse saamiseks. Aasta alguks oli maksetud riigi poolt toetust 3.184.500.000 rbl.

NSV Liidu Rahva Tervishoiu komisariaadi andmeil 1. jaan. 1940. a. oli alatistes söimedes 675.634 kohta, pealesse 127.823 kohta kolhooside söime-

des. Viimasel ajal loodi suur lastesõime võrk Lääne-Ukrainas ja Valge-Venes, samuti Karjala-Soome SNVabariigi rajoonides.

Talunaistest sünnitajad ei võinud enne revolutsiooni unistadagi eriravi-asutustest. Pärast seaduse ilmutist suurenes kolhooside sünnitusmajade ehitamine. Nelja aasta kestel on neis voodite arv tõusnud 18.165-ni, kuid üldse ulatub neis voodite arv üle 25.000. Tunduvalt kasvas kohtade arv linnade ja külade rajoonide sünnitusmajades, tõustes 109.000-ni. Paremates ja kaunimates maakohtades riigis on asutatud lastesanaatoriumid. Võrreldes läinud aastaga on kohtade arv neis suurenenud peagu viie tuhande võrra ja ületab praegu 45.000.

Need arvud tunnustavad ilmekalt, kuidas nõukogude riik hoolitseb ema ja lapse tervisekaitse eest, luues naisele kõik võimalused loovaks tööks.

Laste tervise eest hoolitsemisest NSV Liidus

Dotsent S. Kunini järgi

Kommunistliku lastekasvatuse eest Nõukogude Liidus hoolitseb enamlaste partei, nõukogude valitsus ja isiklikult seltsimees Stalin.

Sellest hoolitsemisest tunnustab meie suure Liidu kõigis vabariikides ja oblastites lasteaedade, koolide, pioneeride losside, sanatooriumide, laste polikliinikute ja lastekliinikute ehitamise haruldane hoog.

NSV Liidu terve kasvatuse süsteern lähtub ülesandest — ette valmistada tugevat võitlejate põlve, nii nõukogude maa majandusliku võimu kindlustamise rindel kui ka kommunistliku ühiskonna aluste kaitserindel.

Mida tugevam on laps, mida vähem ta satub mitmesuguste haiguste nõr-

gendava toime alla, seda viljakam on ta töötegevus, seda kindlamini kaitseb ta tulevikus Nõukogude Liidu piiride puutumast.

Lapse tervise eest hoolitsemine algab N. Liidus emakaitsega, lapse eostumise momendist ja jätkub siis lapse sündimisest alates — laste nõuandlais, söimedes, lasteaedades ja koolis.

Ennerevolutsioonilisel Venemaal üldse ei olnud laste tervisekaitse organiseeritud riiklikku süsteemi.

Neil aastail tegutsevad laste haigestumiste ja varajases eas suremise vastu võitlevaid üksikuid asutusi „Tilk piima“ nime all peeti ülal heategevuse summadega. Nad olid võimelised abistama vaid tühist arvu lastest, ja se-

dagi ainult suurlinnades — Peterburis, Moskvast, Kiievis, kus igapähe oli ükskaks punkti. Lastesõimi tol ajal üldse ei olnud.

Ei ole siis imestada, kui tsaari-Venemaal oli kuni aastaste laste suurima surevuse kurb kuulsus. Igast 100 vastündinust suri 27, ilma et nad oleksid elanud ühe aasta vanuseni.

Praegusel ajal ei ole Nõukogude Liidus ühtki linna, kus ei oleks laste nõuandlaid ja piimakööke. Sõimed on saanud nõukogude süsteemi kasvatuse sunduslikuks elemendiks mitte ainult linnades, vaid ka kõigis kolhoosides.

Mitte parem ei olnud tsaari-Venemaal olukord vanemaaliste laste terve eest hoolitsemises. Lasteaiaid olid haruldaseks nähtuseks, neid oli vaid suuremates linnades, asutatud eraisikute-heategijate poolt, ja nad hoolitsetesid peamiselt eesõigustatud elanikegruppide laste eest.

N. Liidus oli 1936. a. üle 3,5 miljoni eelkoolialise lapse lasteaedades ja lastemänguplatsidel.

Seoses 27. juuni 1936. a. abortide keelu seadusega algas meie maal kaunitu uute lasteaedade-hoonete hoogus ehitus. Üksi Leningradis ehitati 1937. kuni 1938. aastani 100 lasteaeda.

Partei ja valitsuse kestev hoolitsemine laste eest andis seninägematuid tulemusi. Nõukogude lapsed on kasvult kõrgemad ja kaaluvad enam kui samaealised ennerevolutsioonilisel Venemaal.

Leningradi koolilapsed on üle kasvunud oma vana Peterburi samaealistest 5—8 sentimeetrit ja kaaluvad neist 2—5 kg enam. Paremini arenevad praegu ka Leningradi eelkoolialised lapsed.

Nõukogude laste terve paranemisel etendab tähtsat osa ka meditsiiniliste tööliste suur armee.

N. Liidus on rakendatud laste terve teenistusse lastehaiglate, sanatooriumide, ravisõimede, puhkekodude ja pioneeride laagrite laiialdaselt arendatud võrk.

Võitluses nõukogude sangarite kasvatamise eest on eriti vastutuslik osa laste nõuandlate, laste polikliinikute, lastesõimede, lasteaedade ja koolide meditsiinilistel töölistel.

Peterburis oli üldse ainult 69 kooliarsti ja mitte ühtki kooli meditsiiniõde. Leningradis aga 1939. a. teenis koole ja lasteaedu 686 arsti ja 876 meditsiiniõde.

Kui tsaari-Venemaal laps kodus haigestus, siis võis ta arstiabi saada ainult eraviisil praktiseerivalt arstilt. Nüüd saavad lapsed arstiabi kümnetes laste raviasutustes.

Laste polikliinikud ja nõuandlad kindlustavad lapsele ravi kodus siis, kui teda millegipärast ei saa viia arsti juure.

Laste nõuandlail, laste polikliinikuil ning kooli- ja lasteaedade arstidel laste eriti vastutusrikas ülesanne — avastada haiguse algusvormid siis, kui vanemad, veel enam laps ise, veel ei aimagi teda ähvardavat tõsist hädaohtu. Õigeaegselt tarvitusele võetud vahendid võivad vältida seda hädaohtu.

Eriti suur tähtsus on ka koolis, lasteaias, sõimes, pioneerilaagris nakkushaiguste esimeste juhtumite varajasel avastamisel. Mida varem on avastatud ja eraldatud haige laps, seda väiksem on teiste laste nakatamise oht.

Kõik see suur töö on annud laste keskel juba üksikute haiguste järsu languse. Peterburis tuli 1912. aastal iga 1000 koolialise lapse kohta 7,4 trahhoomihaiget (silmmarmarjad), aga 1939. a. Leningradis tuli neid ainult 1,8; laste kõrvahaigusi oli Peterburis 1000 kohta 49, aga 1939. a. Leningradis ainult 8.

Laste ravimise mitmeaastased kogemused avastasid senises süsteemis ühe tähtsa puuduse, mis tunduvalt vähendab meie laste massi terve eest võitlemise tulemusi.

See puudus seisneb selles, et üks arst valvas lapse üle koolis, lasteaias, teine ravis teda polikliinikus või kodus. Veel enam, ka polikliinikus ja kodus ravisid üht ja sama last mitmed arstid. Selle tulemusena kooliarst ei teadnud lapse haigusest, kes saadeti polikliinikusse, ega polikliiniku arst ei teadnud, kuidas arenes lapse haigus kodus.

Märkides seda olulist puudust laste tervishoiu alal Moskva ja Leningrad 1939. a. asusid haige lapse ravimissüs-

teemi ümber korraldama ühise meditsiinjaoskonna põhimõtte alusel.

See põhimõte seisneb selles, et lastearst, kes on seotud teatud jaoskonnaga, peab teenima kõiki 3-aastasi ja vanemaid lapsi nii lasteasutustes, kui ka polikliinikus ja kodus. See tähendab, et lastearst võtab polikliinikus vastu kõiki oma jaoskonna haigeid. Sama arst külastab last ka kodus, kui haiguse iseloom (kõrge temperatuur, nakkushaigus) ei luba last viia polikliinikusse. Sama arst teostab ka laste arstlikku järelevaatust koolides ja lasteaedades, mis asuvad temale alluvas jaoskonnas.

Sel viisil lastearst, pannes tähele last päevast päeva nii tervena kui ka haigena, õpib sügavamalt tundma haiguse käiku ja haigust esilekutsuvat põhjust, kuna ta tunneb ka last ümbritsevat olustikku ja ta lasteasutuses viibimise tingimusi.

Olles seoses perekonna ja lasteasutusega, niisugune arst võib kergemini hoida kooli ja lasteaeda sinna nakkushaiguste kandumise eest.

Perekond, kes on seotud ühe ja sama arstiga koolis (lasteaias) ja polikliinikus, vabaneb paljudel juhtudel polikliinikus arsti vastuvõtu ootamisest ja sellega ühenduses ajakulutusest. See jälle teiselt poolt aitab tähtsalt kokku hoida arsti jõudu ja aega, kuna ta võib kergesti reguleerida lapse järjekordse läbivaatuse määramist, kas koolis või polikliiniku kabinetis, sõltuvalt haiguse iseloomust ja tarvilisist läbivaatamismeetodeist.

Säärane lastearst muutub tõeliseks

Naistööline N. Liidus

nõukogude koduarstiks, perekonna ja lapse lähimaks sõbraks, kandes perekonda ja lasteasutusse tervishoiukultuuri.

Ühtlase meditsiinjaoskonna arst võib kanda oma jaoskonnas elavate laste tervise eest vastutust. Temale abiks antakse meditsiiniõed. Need abilised antakse arstile ka polikliinikus ja lasteasutustes, kus meditsiiniõed valvab kooli, lasteaiaruumide, einelaua ja kõigi tervishoiulise seisukorra, ruumide õhutamise ja õppijate isikliku tervishoiu järele.

Meditsiiniõed aitab perekonnal organiseerida haige lapse eest hoolitsemist kodus ja täita arsti poolt määratud raviprotseduure haigevoosis ja polikliinikus.

Haiguslehtede väljaandmisest N. Liidus

NSV Liidu sotsiaalkindlustuse seadusest ja korraldustest oleme toonud ülevaateid eelmistes numbrites. On tarvilik tunda ka lähemaid korraldusi. Selleks annavad kõige enam võimalusi kirjutused, mis käsitlevad haiguskindlustuse-alalist igapäevast praktelist tööd. Ajakirjas „V pomoštš fabritšnó-zavodskim i mestnóm komitetam“ kirjutab S. Volokolamski kontrollist raviasutuste töö üle haiguslehtede väljaandmisel ja täitmisel. Siit on palju õppida.

S.Volokolamski kirjutab:

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ukaas kaheksatunnisele tööpäevale ja seits-

mepäevasele töönalale ülemineku ning tööliste ja teenijate ettevõtetest ja asutustest omavoliliselt äramineku kohta avaldas terve nõukogude rahva tahet ja kutsus laialiste töötajate masside keskel esile uue töövillakuse ja poliitilise tõusu. Miljoneid töölisi ja teenijaid tõendab konkreetse tegevusega, et neil ei ole ega saa olla tähtsamat ülesannet, kui hoolitsemine oma kodumaa õitsengu, tema edaspidise majandusliku ja kaitsevõime kõvendamise eest.

Kuid selle kõrval on veel osa töölisi ja teenijaid, kes ei taha ausasti töötada. Kasutades töötaolu puudumist meie

maal nad rikuvad töödistsipliini, õonestades ettevõttes normaalselt tööd. Nende süü läbi saab meie rahvamajandus kolossaalselt kahju.

Selle tööstuse desorganiseerijate jõugu keskel ei ole vähe vedelejaid, logelejaid, päevavargaid ja simulante, kes kulutavad raviasutuste lävesid, nurudes haiguslehti. Nemad kuritarvitavad Stalini konstitutsiooniga antud õigust kindlustamisele haiguse ja tööjõu kaotuse puhul, ronivad riigile taskusse, elavad ja toituvad rahva arvel.

Mitte tahtes ausalt ja heasüdamlikult töötada, nad tahavad haiguslehte kui tegevusetu oleku ajaks materiaalselt kindlustamise allikat, kui dokumenti, millega nad võivad õigustada oma töölt puudumist või tööle hilinemist.

Mitte anda simulandile, loodriale haiguslehe kasutamise võimalust, aidata luua meie käitistes raudset töödistsipliini — see on iga nõukogude tervisekaitse töölise kohustus ja ülesanne. Nüüd, kus loodrite, ühest töökohast teise rändajate ja töölt puudujate vastu on pöördunud terve nõukogude rahva viha, terve nõukogude seaduse jõud, on eriline tähtsus raviasutuste poolt haiguslehtede väljaandmise määruste ilmingimata täitmisel.

Sellepärast peavad sotsiaalkindlustuse nõukogud nüüd haiguslehtede õieti väljaandmise üle looma valju kontrolli.

HAIGUSLEHTEDE ARVESTAMINE, HOIDMINE JA VÄLJAANDMINE RAVIASUTUSTES.

Vastutust haiguslehtede hoidmise ja arvestamise eest kannab otseselt raviasutuse peaarst. Kõik puudused haiguslehtede hoidmise ja arvestamise alal on tema poolt neisse tähtsamatesse dokumentidesse mittehoolika suhtumise tulemuseks.

Haiguslehtede blanketid tulevad kui dokumendid valju arvestusega hoida tulekindlas kapis. Iga raviv arst saab neid peaarstilt allkirja vastu, kusjuures märgitakse blankettide arv ja numbrid.

Arstide poolt väljaantud haiguslehtede arvestamine sünnib haiguslehtede väljaandmise registreerimise raamatus. Säärane raamat peab olema igas raviasutuses.

Selles raamatus peab olema näidatud iga väljaantud haiguslehe kohta järgmised andmed: a) järjekorra number, b) haiguslehe saaja perekonnanimi, nimi ja isanimi, c) aadress, d) töökoht, e) kutse, f) diagnoos, g) haiguslehe number, h) haiguslehe väljaandmise kuupäev, i) haiguse käigu või ambulatooriumi kaardi number, k) haiguslehe väljaandja arsti perekonnanimi.

Haiguslehtede väljaandmise registriraamatu pidamine on — vastutav asi. Järelevalvel on tingimata tarvilik selgitada, kes vastutab isiklikult selle raamatu pidamise eest, kus ja kuidas seda hoitakse, kas väljaantud haiguslehed õigeaegselt registreeritakse. Väga tähtis on, et neis raamatuis ei lubataks parandusi ja mahakustutusi, isearanis puudutab see haiguslehtede väljaandmist ja tööle kirjutamist.

Väljaantud haiguslehtede arvu tuleb iga arsti kohta eraldi arvestada. Saadud ja väljaantud haiguslehtede numbrite võrdlemisega võib kindlaks teha, kas on kõik haiguslehed tema poolt välja antud. Kahtlastel juhtudel võib kontrollida, kas haigusleht on tõesti ka välja antud registreerimisraamatus näidatud kindlustatule. Arsti poolt kuritarvituse avastamisel on tarvis kindlustusdelegaatide abil teostada teatud ajal väljaantud kõigi haiguslehtede väljaandmise kohta valju kontrolli.

Võib juhtuda, et haiguslehtede puudujääki seletab arst nende rikkiminekuuga nende täitmisel. Kuid siis on tarvis nõuda need rikkiläinud blanketid ja nende numbrite abil kindlaks teha, kas nad tõesti olid sel ajal selle arsti arvel. Reeglipäraselt tulevad rikutud haiguslehtede blanketid arstide poolt kustutada. Selles kriipsutatakse haigusleht risti läbi ja sellele kirjutatakse suurte tähtedega „rikutud“ või „kustutatud“. Selle järele antakse need lehed tagasi sinna kohta, kust nad saadi. Tuleb pöörata tähelepanu sellele, kus ja kuidas hoiab arst haiguslehtede blankette, kas on tagatud nende alleshoidmine.

Tuleb silmas pidada, et kinnisel polikliinikul või ambulatooriumil on õigus välja anda haiguslehti vaid neile töölistele ja teenijatele, kes töötavad tema poolt teenitud käitises või käitistes, mis temale arstlikult allutatud, aga rajooni raviasutused võivad haiguslehti välja anda vaid oma rajooni piirides elavaile töötajale.

Selle järele on tarvis selgitada kaubakirja järgi, kuipalju haiguslehti sai raviasutus revideerimispeeval, ja võtta niinimetatud blankettide ülejääk, see on — maha arvata saadud blankettidest väljaantud blanketid.

Saadud ülejääksi tuleb võrrelda blankettide faktilise ülejäägiga. Faktilist ülejääksi tuleb kontrollida blankettide otsese ülelugemise, mitte aga peaarsti poolt esitatud aruande järgi.

Kui avastatakse peaarsti või raviva arsti juures blankettide puudujääk, siis tuleb viivitamatult selle kohta akt koostada, anda asi juurdlusorganitele arsti vastutusele võtmiseks ja sellest teatada ülematele tervishoiu organitele. Kõik puudused haiguslehtede blankettide arvestamisel, hoidmisel ja väljaandmisel tuleb märkida revisjoniakti.

HAIGUSLEHTEDE VÄLJAANDMINE HAIGUSE JA VIGASTUSE PUHUL.

Arstid, kellel on haiguslehtede väljaandmise õigus, võivad neid üksinda välja anda iga kord kõige enam kolmeks päevaks, kuid korduvalt kokku mitte enam kui 10 päevaks. Haiguslehe kestvuse pikendamine üle 10 päeva toimub peale haige selle raviasutuse arstliku konsultatsiooni komisjoni (BKK) isiklikku läbivaatamist, kuid ambulatooriumides ja polikliinikutes peale vähemalt peaarsti poolt läbivaatamist (kes otsustavad need küsimused konsulteerides 1—2 arsti-spetsialistiga.) Pideva haiguse puhul tehakse neid haige läbivaatamisi mitte harvemini kui üks kord 10 päeva kestel.

Säärane kord suurendab arsti vastutust haige ravimisel, kindlustab parema ravi ja aitab parandada töövõimetuse ekspertiisi. Selle korra valjul täitmisel, tähelepanelikul suhtumisel haiguslehtede pikendamisele võib avastada loodreid ja simulante, kes püüavad töölt eemalduda. Sellepärast peavad kindlustusdelegaadid pidama otsustavat võitlust haiguslehtede väljaandmise eeskirjade igasuguste rikkumiste vastu.

Kuidas neid eeskirju raviasutustes täidetakse, seda võib kõigepealt jälgida haiguslehtede järgi, mis arstide poolt revisjoni- perioodil välja antud. Mõõdunud ajal haiguslehtede väljaandmisest võib anda ettekujutust haiguslehtede väljaandmise registrat-sioon.

Kindlustusdelegaadid peavad valvama, kuidas toimub haiguslehtede pikendamine, kas vaatab haiget läbi arstlik konsultat-sioonikomisjon (BKK) või peaarst või pikendamist sanktsioneeritakse vormiliselt raviva arsti nõudel, mis on määruste jämedaks rik-kumiseks. Loodritel ja simulantidel, kes kõr-vale hoiavad tööst, on kõige kergem saada haiguslehti niisugustest raviasutustest. Ja — peaasi — halvasti ravitakse neis raviasu-tusis. Tõelise enamliiku hoolitsemise asemel töötajate tervise eest siin toimetatakse hai-guslehtede väljaandmist kestvaks ajaks.

Eriti tuleb huvi tunda sageli ja pidevalt haigestuvate ravimise vastu. Raviasutus peab niisuguste haigete kohta arvet pidama. Tarvis on selgitada, kas on sageli ja pidevalt haigetele alatised arstid määratud, kas on sellest teatatud sotsiaalkindlustusnõukogule, kas teab määratud arst, et just tema vastutab selle haige ravimise eest, et ainult tema võib haiguslehe välja anda, kas teavad sel-lest ka haiged ise, kas täidetakse seda korda ja haiguslehtede pikendamise üldist korda.

Haiguslehed antakse kuni tööjõu tagasi-saamiseni, mingeid piiravaid tähtaegu siin ei ole. Kuid neil juhtudel, kus arstlik konsultatsioonikomisjon või peaarst leiavad pidevat tööjõuetust, peavad nad haige saat-ma arstliku töö ekspertiisi komisjoni, kes määrab invaliidsuse liigi või pikendab teisele tööle viimise tähtaega, kui haige juba kuu jooksul oli viidud teisele tööle.

Väga tähtis on, et ei oleks enneaegset arstliku töö ekspertiisi komisjoni saatmist ega invaliidsuse kindlaksmääramist. Selle-pärast on tarvilik selgitada, kas ka kasu-tatakse kõiki selles või teistes raviasutustes olevaid ravivahendeid, mis võiksid käes-oleval juhul anda efekti.

Säärasele kontrollile tuleb tingimata kut-suda kindlustusarst või ka raviv arst, ravi-asutuse nõukogu liige.

Arstliku töö ekspertiisi komisjoni otsusel haiguse või invaliidsuse kohta on määratu tähtsus. See otsus on aluseks tööliste vabas-tamisel tööst, kui tööline seda soovib.

Sellepärast on tarvis silmas pidada, et praegu nende keskel, kes ajavad taga pikka nõukogude rublat, otsides paremat töökohta, on küllalt neid, kes on kanged kasutama seda pugemisauku. Sellest tunnistab ka arstliku

töö ekspertiisi komisjoni viimase aja töö-praktika. Nende arv, keda põhjendamatu-lt on saadetud arstliku töö ekspertiisi komisjoni, on tunduvalt suurenenud. Sellepärast peab raviasutuste poolt tööliste ja teenijate arstli-ku töö ekspertiisi komisjoni saatmise praktika olema sotsiaalkindlustuse nõukogu erilise tähelepanu osaliseks.

Reeglipäraselt tuleb haigusleht välja anda töövõimetuse kindlakstegemise päeval. Kuid sageli arstid märgivad haiguspäevi mõõdunud kuupäevadega, tehes seda üksinda, sageli aga teiste arstide kontrollimata ja põhjendamata teadete alusel. On selgitatud küllalt juhtu-meid, kus arstid sel viisil varjasid logelejaid, arvestades nende puudumise ja hilinemise haiguspäevade hulka, ja sageli ja lihtsalt andsid neile selleks ajaks haiguslehe. Neile faktidele tuleb tõsiselt suhtuda ja selgitada, kas toimetatakse raviasutustes haigete ar-vestamist üldiselt või üksikute arstide poolt eraldi.

Haiguslehtede arvestamist võib kindlaks teha haiguslehtede väljaandmise registree-rimisraamatu järgi, võrreldes väljaandmise kuupäevi, mis näidatud raamatus, haigus-lehel näidatud tööst vabastamise esimese pä-va, mis märgitakse ka raamatusse. Igal niisugusel juhul tuleb nõuda peaarstilt sele-tust ja arvestuse põhjendamist, üksikuil kahtlasil juhtudel tuleb neid seletusi ja tõen-dusi kontrollida.

Materjalid arstide kohta, kes varjavad töölt puudujaid rahvakohtu eest, tuleb vii-vitamatult edasi anda kohtuorganitele süüd-laste vastutusele võtmiseks.

HAIGUSLEHTEDE VÄLJAANDMINE HAI-GETE JA KARANTEENIS PEREKONNA-LIHKMETE EEST HOOLITSEMISEKS.

Haiguslehti hoolitsemiseks haigete pere-konnaliikmete eest ei anta mitte igal juhul, vaid ainult siis, kui haige eest hoolitsemi-se puudumine ähvardab tema elu ja tervist ja selle juures ei ole võimalik teda paigu-tada haiglasse, ja peale töötaja ei ole teist perekonnaliiget, kes võiks haiget talitada. Ainult emadele antakse kuni kaheaastase lapse haigestumise puhul haigusleht sõl-tumata sellest, kas on mõni teine pere-konnaliige, kes võiks last talitada.

Karanteeni tarvis võib haiguslehti anda vaid arst-epidemioloog, kuid selle puudumisel sanitaar- või raviv arst. Karanteeni haigus-leht antakse vaid sel juhul, kui töölist või teenijat ei saa ajutiselt lasta tööle teda ümbritsevate isikute nakkushaiguse pärast.

Haiguslehtede väljaandmise eeskirjad mär-givad juhud, kus ei või lubada karanteeni haiguslehti välja anda. Missugused need ju-hud on?

- 1) Hoolitsemine kroonilise haige eest,
- 2) haige keeldumine haiglasse paigutamisest,
- 3) hoolitsemine tervete laste eest (näiteks ema haiguse ajal, karanteeni korral laste-sõimes, lasteaias või lapse karanteenis oleku ajal).

Neid eeskirju tuleb hoolitsemishaigusleh-tede väljaandmise kontrollimisel meeles pi-

dada. Selle juures tuleb soovitada, et kontrollitaks kodus, kas säärased haiguslehed on välja antud õieti ja põhjendatult.

Mis puutub neil juhtudel haiguslehtede väljaandmise tähtaegadesse, siis on need määratud vaid haigete perekonnaliikmete eest hoolitsemise puhul. Karanteeni haiguslehed antakse ajaks, mis määratakse sanitaarjärelevalve organite poolt. Haiguslehte hoolitsemiseks ei või välja anda kauemaks kui kolmeks päevaks. Tema pikendamine toimub vaid eristel juhtudel ja ka siis piiratud tähtajaks. Niisuguste haiguslehtede pikendamise küsimust ei otsusta raviv arst üksinda, vaid peaarsti osavõtt on sunduslik. Nendest tähtaegadest kinnipidamisele tuleb pöörduda tõsist tähelepanu. Kas mitte ei ole liig sageli „erilisi juhte“, kas mitte liig suur ei ole haiguslehe pikendamise „piiratud tähtaeg“.

HAIGUSLEHTEDE VÄLJAANDMINE SANATOORIUMI-KUURORDI RAVIKS.

Mõnede raviasutuste juures on sanatooriumi-kuurordi haigete väljavalimise komisjonid. Tuleb kontrollida, kuidas need komisjonid võimaldavad haiguslehtede väljaandmise kindlustatuile sanatooriumis-kuurordis ravimiseks puhkust. Selleks on tarvis teada, missugused ettevõtted ja asutused kuuluvad sanatooriumi-kuurordi valikukomisjoni tegevuspiirkonda, sest sel komisjonil on õigus anda haiguslehti vaid neile tööliste ja teenijatele, kes töötavad temale kuuluvates ettevõtetes ja asutustes.

Sanatooriumi-kuurordi valikukomisjon kutub enesest iseseisvat organisatsiooni, mis otseselt allub rajooni tervishoiu osakonnale. Temal on oma eraldi asjaajamine, ja vastutust terve töö eest kannab komisjoni esimees.

Haiguslehti sanatooriumis-kuurordis ravimiseks antakse töövõimetele tööliste ja teenijatele sõltumata sellest, kelle kullul maksetakse sõiduraha (kas või haige enese arvel). Selle juures antakse need terveks raviajaks ning sinna- ja tagasisõiduks, kui töötajail on juba sanatooriumi saatmise momendil sama haiguse kohta haiguslehed.

Kuid neil juhtudel, kui töövõimetusl töölistel või teenijal, keda saadetakse ravimisele sanatooriumi-kuurorti, on järjekordne või täiendav puhkeaeg üle kuu, osa puhkeajast, mis ületab 30 päeva, arvestatakse puhkeajaks haiguslehe järgi. Puhkeaeg, mida kasutati enne sanatooriumi sõitmise momenti, arvesse ei kuulu.

Näide. Ravi ja sõit mõlema otsa vahel kestab 36 päeva. Järjekordne ja täiendav puhkus on 45 päeva. Ülejääk järjekordsest puhkusest, üle 30 päeva, on 15 päeva (45—30). Puhkust haiguslehega tuleb niisugusel juhul anda 21 päeva (36—15).

Ka töövõimelistel töölistel ja teenijatel on haiguslehe saamise õigus, kuid ainult sel juhul, kui sõit on neil hinnata vabrikutehase kohaliku komitee, oblasti komitee või ametiühingute keskkliidu poolt. Hinnata sõitudele võrduvad ka need, mida on annud vab-

riku tehase kohalik komitee, oblasti komitee, ametiühingute keskkliit 30-protsendilise juuremaksuga, kui ülejäänud 70% läheb sotsiaalkindlustuse arvele.

Kuid töövõimelistele antakse haiguslehe järgi sanatooriumis-kuurordis ravimiseks puhkust mitte terveks sanatooriumis või kuurordis ravimise ajaks ja mõlema otsa sõitmisel, vaid arvatakse maha järjekordne ja kõik täiendavad puhkused, sõltumata sellest, kas sanatooriumi saatmise momendiks need puhkused olid kasutatud.

Näide. Sanatooriumis ravimise aeg on 30 päeva. Mõlema otsa sõit võtab 4 päeva. Nii on haigetele tarvis üldse 34 päeva. Järjekordne puhkus 3 nädalat — 21 kalendripäeva. Ülejäänud 13 päevaks antakse puhkus haiguslehega. Kui aga järjekordne puhkus teeb 28 päeva, siis võib haiguslehe anda vaid 6 päevaks.

Riigi arvel sanatooriumis-kuurordis ravimiseks täiendava puhkuse saamise laialdasi võimalusi kasutavad sageli oma huvides inimesed, kes ei taha töötada, kuid mõned arstid, mitteausalt suhtudes oma kohustesse, varjavad selliseid riigivastaseid tegusid. Sellepärast sanatooriumis-kuurordis ravimiseks haiguslehte õieti väljaandmisele tuleb pöörduda erilist tähelepanu. Komisjonilt tuleb nõuda tõendavaid dokumente: ametiühingu tõend maksuta (või 30-protsendilise juuremaksuga) sõidu andmise kohta ning tõend administratsioonilt järjekordse ja täiendava puhkeaja võimaldamise aja ja kestvuse kohta. Need tõendid on aluseks töövõimelistele haiguslehega puhkeaja andmisel ja selle kestvuse määramisel.

Töövõimelisele antud haiguslehe kontrollimisel tuleb selgitada, kas sanatooriumi-kuurordi komisjon teeb kindlaks, et töövõimelisel kindlustatul on enne sanatooriumi sõitmise momenti sama haigus, mille ravimiseks ta läheb sanatooriumi. Juhtub, et komisjon annab puhkuse mehaaniliselt haiguslehe alusel, ilma uuesti läbi vaatamata. On tarvilik, et kindlustusdelegaadid kindlustusarsti kaasabil ise kontrolliksid, kas komisjon on puhkuse õieti annud. Väga tähtis on haiguse diagnoosi võrrelda komisjoni otsusega, millelega haige saadeti sanatooriumi. Kõige parem on selleks kasutada kindlustatu haiguse ajalugu, kus peab kõige täielikumalt olema kirjutatud haiguse diagnoos enne sanatooriumi-kuurorti ravimisele sõitmist.

Kõik haiguslehed, mis välja antud sanatooriumi-kuurorti määramise komisjoni poolt, peavad olema kinnitatud kahe allkirjaga: esimehe ja komisjoni ühe liikme omaga.

Kuurortidesse ja kohalikesse sanatooriumidesse haigete meditsiiniliselt määramise ja saatmise eeskirjad, mis kinnitatud 26. jaanuaril 1938. a. NSVL-u Tervishoiu Rahvakomissari poolt, kohustavad tervishoiuorganeid võtma neid, kes eeskirju rikuvad, kohtulikule ja administratiivsele vastutusele. Sellepärast tuleb kõigist eeskirjade rikkumistest, mis ilmnevad sanatooriumi-kuurordi komisjoni töös, koostada eraldi akt ja see saata rajooni tervishoiu osakonda.

HAIGUSLEHTEDE VÄLJAANDMINE TERVISHOIUPUNKTIDE JA STATSIO- NAARIDE POOLT.

Tervishoiupunktides haiguslehtede väljaandmise õigus on ainult arstil, äkiliste haiguste ja vigastuste korral käitistes ning tähtajaga 1—2 päeva. Selle järele tuleb haige saata polikliinikusse või ambulatooriumi, kus haiguslehte võib pikendada üldistel alustel.

Statsionaaris viibimise ajal annab haigele haiguslehe raviv arst koos osakonna juhatajaga. Haiguslehtede pikendamine toimub, nagu teisteski raviasutustes, arstliku konsultatsioonikomisjoni poolt, haiglates aga mitte vähem kui 5 arsti poolt või haigla osakonnades, kus voodeid on alla 100, haigla või osakonna arsti poolt (selle küsimuse otsustab ta konsulteerides 1—2 arsti-spetsialistiga). Kontrollides tuleb pöörata sellele tähelepanu ja taotlema, et kaotataks haiguslehtede väljaandmine üksiku raviva arsti poolt, järelikult ka haige üksiku isiku poolt läbivaatamine.

Haige väljakirjutamisel võib haiguslehte tarbe korral pikendada üheaegselt mitte üle 15 päeva kuni raviasutuse ilmumise päevani või arsti koju kutsumiseni. Ka seda pikendust annab arstlik konsultatsioonikomisjon või peaarst. Nemad otsustavad ka väljakirjutatava haige ajutiselt teisele tööle üleviimise võimaluse üle, andes selle aja kohta haiguslehe.

HAIGUSLEHTEDE TÄITMINE.

Haiguslehtede õigel täitmisel on suur tähtsus.

Haiguslehed on dokumendid, mille järgi maksetakse abiraha; nad on ka materjaliks tööliste ja teenijate keskel haigestumiste uurimiseks. Nende materjalide alusel töötatakse välja tervendavate abinõude tarvitamise plaanid ja määratakse summad nende abinõude tarvitamiseks. Korratu, ebaselge haiguslehtede täitmine muudab neid sellelt seisukohalt mittetäisväärtuslikeks. Haiguslehti tuleb täita niisama hoolsasti kui rahalisi ja panga dokumente.

Märkused haiguslehel näitavad, kuid võrd tõsiselt suhtus arst haige töövõimetuse määramisesse ja tema ravimisesse.

Haiguslehe korratu täitmisega kaetakse sageli haigesse mittetõsisest suhtumisest, aga ka teadlikult segaste ja mitteloetavate märkustega loodrite ja simulantide hooldamist.

Kuidas arstid täidavad haiguslehti, seda võib kontrollida raviasutuse registratuuris, aga ka otseselt ettevõtte väljaantud ja väljamaksetud haiguslehtede järgi.

Kõige enne tuleb pöörata tähelepanu lahtrile „lõplik diagnoos“. Siin peab olema näidatud töövõimetuse peapõhjus, aga mitte haiguse sümptoomid, nagu seda arstid sageli teevad. Lahtrid „diagnoos“ ja „lõplik diagnoos“ tuleb täita hoolsalt, selgelt, arusaadavalt ja mitte ladina keeles, vaid vene või vabariigi rahvuslikus keeles.

Edasi on tarvis pöörata tähelepanu lahtrile „režiim“. Arst on kohustatud ja peab igal juhul määrama haige režiimi. See pole tüli formaalsus. Hoolitsemine haige inimese eest ei lõpe meil raviasutustes, arsti kabinetis. Haigestunud tööline ja teenija on erilise hoole ning ametiühingu organisatsiooni ja käitise administratsiooni ning töökaaslaste tähelepanu esemeks. Nende esindajad külastavad haiget kodus, annavad temale abi, valvavad ta ravimise järele, aitavad täielikult kinni pidada arsti poolt nõutud režiimist ja ruutem paraneda.

Teadlikult arsti režiimi rikkujailt ja haiguse venitajailt võtab kindlustusnõukogu abisaamise õiguse. Ettevõtte või asutuse administratsioon ja ametiühingu administratsioon võib säärase isikute suhtes käsitusele võtta ühiskondlikud ja administratiivsed mõjuvahendid.

Sellepärast raske purjusoleku juhul, mis kutsub esile töövõimetuse, simuleerimise juhul, määratud režiimi rikkumisel või korduvas järelevaatamiseks ambulatooriumi tähtajaks ilmumata jäämisel on arstid kohustatud haiguslehele märkusi tegema.

Kui on avastatud haiguslehe mitteõige täitmine, peab kindlustusnõukogu algatama arsti vastutusele võtmise küsimuse. Eeskirjad näevad neil juhtudel ette arsti distsiplinaarselt ja isegi kaelakohtuliselt vastutusele võtmise.

Raviasutustes haiguslehtede väljaandmise töö kontrollimise tagajärgi tuleb arutada sama raviasutuse tööliste nõupidamisel laialdase aktiivi osavõtul või ka nõukogu istungil, kus märgitakse abinõud töövõimetuse ekspertiisi parandamiseks ning haiguslehtede korralikuks väljaandmiseks ja täitmiseks.

Kõigi nende materjalidega tuleb tutvustada rajooni tervishoiu osakonda ja rajooni töötajate esindajate nõukogu.

Hoiame iga naistöölise tervist

Tööliste tegevusest sotsiaalkindlustuse alal NSV Liidus saame tegelikult elust läbilõike E. Jegorova kirjutusest „Pomoštšis“. E. Jegorova on trikotaaživabriku „Punase lipu“ sukaosakonna komitee liige. Ta ütleb: „Haigestumisi meie osakonnas oli 1939. a.

vähem kontrollnäitajaist, mida andis sotsiaalkindlustuse nõukogu. Seda kordaminekut oskasime kindlustada. Selle aasta esimesel pooltel me hoidsime kokku suure summa riigi raha ning ettevõttele üle 150.000 tööpäeva. Selles asjas on suur teene zehi sotsiaal-

kindlustuse komisjonil ja kindlustusdelegaatidel. Meie komisjon koosneb 9 inimesest. Igal komisjoni liikmel on määratud, kindel ja konkreetne tööjaoskond. Sms Solovjeva on komisjoni sekretäriks ja kannab komisjoni ametiühingulise majapidamise eest täit vastutust. Kindlustusdelegaadid Šura Karpova ja Kallistratova juhivad kodus seltsimehelikku kontrolli ja abistamise tööd. Komisjoni liige sms Solotova organiseerib sanitaar-haridustööd, loenguid ja kõnelusi meditsiinilistel ainetel, kutsub neile naistöölisi jne.

Igas ametigrupis on valitud kindlustusdelegaadid. Neid oli üldse zehis 41 inimest. Kõik nad töötavad tundes oma täielist vastutust ametiühingu liikmete ees.

Komisjoni peatülesanne on — hoida iga töölise tervist, pidada igapäevast võitlust haigestumiste vähendamiseks, hoolitseda kõigi nõukogu riikliku sotsiaalkindlustuse valju ja kõrvalekaldu mata täitmise eest.

Komisjon peab neli korda kuus, kindlaksmääratud kuupäeval, oma koosolekuid, kus läbi vaadatakse tööliste ja teenijate poolt tulnud haiguslehed ja määratakse nende järgi toetusraha. Meie vaatame tähelepanelikult igat haiguslehte, märgime naistööliste korduvad haigestumised ja teeme praktilisi järeldusi. Siin konkreetne näide:

Ühel komisjoni istungil juunis meie tegime kindlaks, et viis naistöolist said haiguslehe diagnoosiga „düsenteeria“. Meie viivitamata kõnelesime vabriku ambulatooriumi peaarsti sms Bobroviga ja arst Liebermann pidas meie zehi mõlemale vahetusele kõne kõhuhaiguste profülaktikast, sellest, kuidas tuleb suvel tarvitada toiduks aiavilja ja puuvilja, kuidas hoiduda düsenteeriaast. Pealeselle me kutsusime zehi sotsiaalkindlustuse nõukogust kindlustusarsti, kes täpselt seletas, kuidas tuleb valvata haigete kodus arsti poolt haigetele ettekirjutatud toitlusrežiimi täitmise järele.

Tänu õigeaegselt käsitusele võetud vahenditele düsenteeriasse haigestumise juhtumeid meie zehis enam ei olnud.

Komisjoni liikmed ja kindlustusdelegaadid, kõneldes töölistega nende olu-

korra, puhkuse ja vaba aja üle, püüavad selgitada, missuguses olukorras on nende tervis, missugused on haigestumise põhjused. Nii läks meil korda selgitada, et mitmed noortest naistöolistest, ülearu kasutades päikesevanne, said raskeid nahapõletusi. See mõjus takistavalt nende tööle, tööviljakusele. Meie kutsusime ambulatooriumist arstispetsialisti, kes pidas huvitava loengu sellest, kuidas tuleb võtta päikesevanne ilma liialduseta.

Haigestumiste vähendamisele zehis annavad suurt abi meie ambulatooriumi arstid. Nad kuulavad meie kutses heameelega. Esimesel poolaastal pidasid meie zehis loenguid ja kõnelusi järgmised arstid: kirurg, günekoloog, silmaarst, kõrva-, kurgu- ja ninaarst, hambaarst (hammaste eest hoolitsemisest), kõhu- ja südamehaiguste arst.

Loenguid ja kõnesid meditsiinilistel ainetel peetakse mitte harvemini kui kaks korda kuus, kusjuures igat loengut kuulab 150—200 inimest, see on — peagu kõik vahetuse töölised. Algul tuli meil tarvitada mõningaid abinõusid selleks, et koguda kuulajaid, nüüd on vaid tarvis välja panna kuulutus selle kohta, et täna on arsti loeng, — ning rahvas tuleb kiiresti ja heameelega kuulama.

Haiguslehtedest nägime, et meil on kindel ring naistöölisi, kes sageli või kaua on haiged. Nad kõik võeti läinud aastal arvele. Neid oli 25 inimest.

Meie komisjon tegi hoolsat tööd, selgitades, mis takistab nende seltsimeeste tervenemist. Kõnelustest nendega selgus komisjoni liikmeile, et osa haigeist suhtus mittetõsiselt ja hoolimatult oma tervisele. Peale meie seletust hakkasid nad paremini täitma arsti nõuandeid ja külastama füsioterapeutilist kabinetti.

Sotsiaalkindlustuse nõukogu kaudu saime saata kuurorti ravile mõned selle grupi haigeist, kes olid kauem meie vabrikus töötanud. Pärast ravimist kuurordis naistöölised sms Aleksejeva, Hollmann ja Pjatakova paranesid hästi ja hakkasid paremini töötama.

Mõnd sageli ja kauaks haigestuvat läks meie zehi ülema nõusolekul korda viia teisele tööle, kus ei ole kõrget temperatuuri ja füüsilist pingutust.

Selle aasta esimesel poolel viidi kergetemal tööle 10 naistöolist.

Sageli ja kauaks haigestujate grupis oli ka niisuguseid seltsimehi, keda nende kõrge vanaduse ja haiguse iseloomu pärast oleks tulnud juba ammugi viia invaliidisuse või vanaduse pensioonile. Kindlustusarsti ja sotsiaalkindlustuse nõukogu kaastegevusel saadeti 5 naistöolist arstlikku töö ekspertiisi komisjoni ja tunnistati teise grupi invaliidideks. Praegu on meie zehis veel ainult neli pikaldaselt ja sageli haigestuvat töötajat. Kõik nad on arsti järelevalve all. Komisjon huvitub regulaarselt nende ravimise tulemustest.

Suurt tähelepanu jagasime võitlusele kõhu-sooltehaigustega. Varem oli sageli nii: naistöoline saab dieettoitlustamise üheks kuuks, ravi ei lõpe, haige lahkub sööklast, ja keegi ei tunne huvi ta ravimise tulemuste vastu.

Meie võtsime kõik kõhu-sooltehaiged järelevaatusele ja täitsime eeskirja: mitte eemaldada neid dieettoitlustusest enne kui arstlik tootmine on avaldunud nende tervisele efektiivselt.

Praegu saavad kõik kõhu-sooltehaiged ravilise tootmise osaliseks. Paljudel naistöolistel, kes kasutasid ravitoitlust, paranes tervis ja nad õppisid täitma tootlustamise õiget režiimi.

Osutades suurt tähelepanu tööliste olukorra kultuurile meie komisjon ei unusta ka zehis kõrge töökultuuri sisendamist. Kõik kindlustusdelegaadid võtsid osa ühiskondlikust töökaitsest ja ohutuse tehnikast, proovides zehi valmisolekut surve vastu. Kindlustusdelegaatide algatusel ei ole zehi heaoluks vähe tehtud: valmissaaduste veo logisevad ja ebakohased vagonetid on vahetatud kiiremini liikuvate vagonetide vastu; on täiendatud ja remonteeritud zehi mööblit; regulaarselt pestakse ja kuivatatakse aknaid; avati kiosk, mis varustab naistöolisi karastava joogiveega.

Jaoskonnas, kus naistel on tegemist kuumade vormidega, oli sageli käte põletamisi. Meie komisjoni ettepanekul võtsid stahhaanovlased, kes töötasid 2—2½ normi, enesele nende individuaalse juhtimise, kes oskamatult ja mitetäpselt töötasid, ning õpetasid neid töötama kiirelt ja hädaohutult. Peale

selle pidasid nooremaid stahhaanovlased ja ohutuse tehnika osakonna juhataja neile töölistele sellel ainel kõnesid.

Ühes töökaitse ühiskondlike inspektoritega valvavad kindlustusdelegaadid põrandate korraliku pesemise ja puhastamise järele, selle järele, et pesijail oleks seepi ja puhtaid pesulappe.

Suur osa on haiguste vähendamisel seltsimehelikul kontrollil ja abil kodus.

Meie korraldasime selle asja nii, et kõik kindlustusdelegaadid käivad haigeid töölisi kodus vaatamas.

Hoolitsemisega inimeste eest, nende tervise eest, on sisustatud meie seltsimehelik kontrollitöö. Kodus vaatamas käies osutavad kindlustusdelegaadid haigetele töölistele suurt abi. Paljudele neist kindlustusdelegaadid võimaldasid paigutamist haiglasse või instituuti stationaarsele ravile ja siis sageli külastasid neid, viies neile värsked ajalehti, kirju ja kingitusi seltsimeestelt, muretsevad tarbe korral haigeile materiaalselt abi jne.

Võib tuua palju fakte kindlustusdelegaatide seltsimehelikust hoolitsemisest haige tööliste eest, mis annab tunnistuse kõvast sidemest meie ametiühingu tööliste ja nende perekondade vahel.

Zehi naistöolised, nähes kindlustusdelegaatide tegelikku ja aktiivset tööd, astuvad heameelega nende ridadesse. Uute jõudude juurevool sotsiaalkindlustuse alal suureneb iga kuuga. Hiljuti, näiteks, pöördus meie poole stahhaanovlane Katkova palvega: „Võtke mind kindlustusdelegaadiks, tahan töötada koos teiega. Armastan säärasid tööd.“ Praegu on sms Katkova meie parim aktivist. Tema täidab täpselt zehi komisjoni kõige vastutusrikkamad ülesanded.

Meie oleme uhked sellele, et meie kindlustusdelegaatide ridades on niisugused tähelepanuväärilised aktivistid kui Zoja Semenova. Temal on suur perekond, aga vaatamata sellele ta täidab ilma äraütlemata kõik meie ülesanded. Tema valvab sageli vabriku ambulatooriumis, peaaegu iga päeva tagant teostab kodus seltsimehelikku kontrolli. Paljud haiged tõusid tema abil jalule.

Meie kindlustusdelegaatide töö on

kõigile näha. Aasta esimese poole lõpul olid meie kindlustusdelegaadid sms Smirnova, Mironova, Semenova, Ušakova, Sörtseva ametiühingu liikmete ees hindamisel. Nende tegevus sai hea hinnangu. Ainsaks erandiks oli kindlustusdelegaat Sörtseva, kelle töö tunnustati nõrgaks.

Terve nõukogude rahva huvides tööpäeva pikendamine toob lisaks miljooneid tunde viljakaks tööks, täiendava hulga tööstuse produktsiooni, mis on tarvilik meie sotsialistliku riigi majandusliku ja sõjalise jõu edaspidiseks kõvendamiseks. Terve nõukogude rah-

vas võitleb lennukite, tankide, kahurite, tööpinkide, laialise tarvituse kaupade ja produktide täiendava valmistamise eest. Selles võitluses ei ole viimane koht sotsiaalkindlustuse nõukogudel, zehi komisjonil ja kindlustusdelegaatidel. Meie kestev hoolitsemine tööliste ja teenijate tervise eest aitab kaasa tootmisplaani täitmisele, produktide valmistamise suurendamisele.

Meie tahame töötada iga päevaga paremini, tahame veel enam vähendada haigestumist meie tööliste keskel ning hoida kõigi tervist ja iga üksiku tööliste tervist eraldi.

Teenijate töölepingu seadus *)

Tööandja poolt ülesütlemise võimaluste piiramiseks sisaldab seadus rea kitsendavaid tingimusi. Nii võib tööandja, kes ülesütlemisaja jooksul tühistas ülesütlemise, uuesti üles ütelda alles esimese ülesütlemise tähtaja möödumisel (§ 24). Samuti ei ole lubatud tööandjal määrata ajaks sõlmitud töölepingut üles ütelda või lõpetada ajal, mil teenija viibib puhkusel, on takistatud töölepingulisi kohustusi täitmast haiguse tõttu või liikumise piiramise tõttu sanitaarvõimude korraldusel taudide puhul ning kui töölt puudumine sel juhul ei kesta üle 3 kuu, samuti teenija viibimise ajal tegelikus sõjaväeteenistuses õppuste või katsemobilisatsiooni korral. Neid kitsendeid aga ei kohaldata juhtudel, mis annavad tööandjale õiguse lepingut ühekülgset lõpetada, n.-n. erakorralise ülesütlemise juhtudel. (§ 25.) Kui teenija on eeltähendatud põhjustel takistatud täitmast töölepingulisi kohustusi, on ta sellest kohustatud võimalikult kohe, hiljemalt aga 3. päeval, kui ei ole mõjuvaid põhjusi, arvates päevast, mil ilmnes teenistusest puudumise põhjus, tööandjale teatama. Mitte teatades tööandjale teenistusest puudumisest kaotab ta soodustused kitsendite alal töölepingu lõpetamiseks tööandja poolt.

Pärast töölepingu ülesütlemist tööandja poolt on tööandja kohustatud teenija nõudel võimaldama talle uue töökoha otsimiseks vähimalt 3 vaba tööpäeva igas kuus ühes töötasu edasimaksmisega. Sellekohase nõude on teenija kohustatud esitama vähimalt 1 päev varem.

Erakorralise ülesütlemise (töölepingu lõpetamine kinni pidamata ülesütlemise tähtpäevast, ära ootamata lepingu tähtaega või määratud töö lõppu) põhjused teenijale on järgmised: 1) tegelikku sõjaväeteenistusse võtmine, 2) kui teenijale arsti töendusel ei ole lubatav sel töö edasitöötamine tervislikel põhjusil, 3) perekonналиikme surm, kui teenija selle tagajärjel on takistatud töö-

lepingulisi kohustusi täitmast perekonna eest hoolitsemise, elamiskoha või elamistingimuste muutmise tõttu, 4) tööandja, selle perekonналиikmete või tööjuhatajate poolt teenija halvasti kohtlemine või tema suhtes säärase tegude tegemine, mis on seaduse või heade kommete vastased, või katse sundida teenijat säärasele tegudele, 5) tööandja poolt teenija suhtes töölepingu, töökaitse või sotsiaalkindlustuse eeskirjade mittetäitmine, 6) naisteinija enda abiellumine. Eespool pp. 3—6 tähendatud põhjustel töölepingu erakorraline ülesütlemine võib toimuda 7 päeva jooksul, arvates nende juhtude ilmnemisest. (§ 27.)

Erakorralise ülesütlemise põhjused tööandjale on järgmised: 1) teenija poolt tööandja usalduse jäme kuritarvitamine või käitisele tahtlikult kahju tekitamine, 2) teenija mõjuvate põhjusteta töölt puudumine vähimalt 3 päeva järjest või kokku vähimalt 6 päeva kuu jooksul, 3) teenija poolt tööandja, ta leibkonna liikmete või tööjuhatajate teotamine, 4) teenija poolt töölepingu oluliste tingimuste mittetäitmine, 5) teenija poolt temale usaldatud käitise äri-, tootmise või asjaajamise saladuste avaldamine kolmandale isikule, 6) võltsitud tunnistuste aluseks olemine teenijaga töölepingu sõlmimisel, 7) teenija poolt raske kuriteo või kuriteo kordasaatmine ja 8) teenija õiguse kaotamine täita töölepingu ettenähtud ülesandeid. Pp. 1—7 ettenähtud juhtudel töölepingu lõpetamine võib toimuda hiljemalt 7 päeva jooksul, arvates nende juhtude ilmnemisest.

Töölepingu erakorralisel ülesütlemisel on lepingu lõpetaja kohustatud teisele poolele teatama lepingu lõpetamise põhjuse. (§ 28.) Erakorralise töölepingu lõpetamise juhuna seadus tunneb veel juhtumit, mil tööandja määrata ajaks sõlmitud töölepingu puhul teenijale välja maksab lepingus märgitud põhitöötasu. (§ 29.) Töölepingu erakorraline lõpetamine võib ka toimuda vääramatu jõu juhul, mis võtab tööandjalt vähimalt 14 päevaks võimaluse teenijat enda

*) Algselt ilmus „T. ja T.“ nr. 9.

juures tööle rakendada, kusjuures seesugusel korral töölepingu lõpetamine võib toimuda 14 päeva jooksul, arvates vääramatu jõu tekkimise ajast. Teatamine töölepingu lõpetamisest peab sel korral toimuma kirjalikult. (§ 31.)

Tööandja maksujõuetuse korral ei lõpe tööleping. Kui teenija on sel puhul töölt vabastatud käitise sulgemise tõttu, on teenijal õigus saada tema kohta kehtiva ülesütlemise aja eest töötasu, arvates käitise sulgemise päevast, eeldusel, et leping ei lõpe määratud aja möödumise, lepingus ettenähtud töö lõppemise või enne käitise sulgemist toimunud ülesütlemise tõttu. (§ 31.)

Kui töölepingu kehtivuse ajal toimub käitise üleminek teisele tööandjale, on teenijal õigus töölepingut lõpetada 1 kuu jooksul, arvates tööandja vahetuse päevast, ka neil juhtudel, kui leping oli sõlmitud määratud ajaks või määratud töö täitmise ajaks. (§ 32.)

Kui töölepingu lõpetamine on toimunud erakorralise ülesütlemise teel teenija poolt põhjusel, et tööandja, ta leibkonna liikmed või tööjuhatajad kohtlevad teenijat halvasti või teevad tema suhtes tegusid, mis on seaduse või heade kommetega vastased, või teevad katset sundida teenijat säärastele tegudele või põhjusel, et tööandja ei täida teenija suhtes töölepingu, töökaitsese või sotsiaalkindlustuse eeskirju, või tööandja poolt erakorralise ülesütlemise teel, makstes ette töötasu teenija kohta kehtiva ülesütlemise aja eest, siis on teenijal õigus jääda temale tööandja poolt antud korterisse ajani, milleni oleks kestnud määratud töö täitmise ajaks või määratud ajaks sõlmitud leping, juhul aga, kui tööleping oli sõlmitud määramata ajaks, siis kuni teenija suhtes kehtiva ülesütlemise tähtaja lõpuni. Juhul, kui eeltähendatud viisil arvestatav korteri kasutamise õigus kestnuks kauem kui kolm kuud, võib tööandja nõuda teenijalt 3 kuu möödumisel korteri vabastamist juhul, kui ta ülejäänud aja eest tasub korteri senise üüri suuruses kahjutasu. (§ 33.) Juhul, kui teenijal on kasutada

maatükk töölepingu alusel ja tööleping lõppes enne lõikust, on teenijal õigus kahjutasule seemnete, ülestöötamis- ja kindlustuskulude suuruses, kui neid oli tehtud, kusjuures teenija säilitab ka õiguse nõuda kahjutasu tsiviilseaduse sätete järgi. (§ 34.)

Eripeatüki seaduses moodustab rasedate ja emade kaitsese. Selle kohaselt käitises, kus tööl on kaks või rohkem töölepingulises vahekorras olevat isikut, on tööandjal keeldud lõpetada või üles ütelda naisteinijaga määramata ajaks sõlmitud töölepingut ajavahemikul 4 kuud enne ja 6 kuud pärast sündimist. See eeskiri ei kehti aga tööandja poolt teostatava erakorralise töölepingu ülesütlemise juhtudel, või juhtudel, mil käitis jääb seisma vähimalt kaheks kuuks. (§ 36.) Rasedaid naisteinijaid, kes rasedusest tööandjale on teatanud, ei või 3 kuud enne arvatavat sünnitust paigutada tööle, mis on ohtlik nende tervisele säärases seisukorras. Edasi on tööandja kohustatud naisteinija, kes arsti tõendusel tõenäoliselt sünnitab lähima 4 nädala jooksul, vabastama töölt kuni 6 nädala möödumiseni pärast sünnitamist ning maksta talle selle aja eest töötasu edasi, kui teenija ei saa abivõi sünnitusraha sotsiaalkindlustuse sätete järgi. (§ 37.) Naisteinija nõudmisel on tööandja kohustatud teda lapse toitmiseks töölt vabastama sünnituspäevast arvates esimese 12 nädala jooksul 2 tundi ja järgneva 14 nädala jooksul 1½ tundi igal tööpäeval ning temale selle aja eest töötasu edasi maksta. Kui käitises on olemas hoolekande seaduse alusel asutatud laste päevakodu ja laps viibib päevakodus, kohaldatakse hoolekande seaduse sätteid. (§ 38.)

Seaduse jõustumisega kaotasid kehtivuse kaubandusseaduse (VSK XI k. 2. j.) §§ 6—14 ja 29. Ühtlasi kaotas kehtivuse äride ja kontortite töökorralduse seaduse (RT 1938, 42, 400) § 16 ja muudeti tsiviilkohtupidamise seaduse § 161¹ selles mõttes, et sundtäitmisele kuuluvad nüüd seadusepärasel töötasu- ja paigaraamatud — töövõtjale tasumisele kuuluva töötasu ja viivitusintresside suhtes.

Seadusi ja määrusi

1.

Riikliku Kirjastuskeskuse seadlus

on avaldatud 3. sept. 1940. a. ENSVT 1940, 2, 17. Riiklik Kirjastuskeskus organiseerib, koordineerib, suunab ja juhib riikliku asutusena kirjastustegevust, teostab kirjanduslikku programmi, kontrollib kõigi ilmuvate teoste käsikirju ja annab avaldamislubasid, jaotab töid kirjastuste vahel, kontrollib kirjastuste tegevust, raamatukaupluste tegevust ja raamatuturgu, määrab müügitingimused, loob sidemeid eesti kirjanduse tõlkimiseks vene keele ja teistesse keeltesse, valib teistest keeltest eesti keele tõlgitavaid teoseid ja samuti eesti keelest teistesse keeltesse tõlgitavaid teoseid ja organiseerib nende tõlkimist, loob ja süvendab üldise kaubanduslikke side

meid Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kirjastuse ja raamatukauplustega. — Riiklikku Kirjastuskeskust juhib direktor, kelle nimetab ametisse Hariduse Rahvakomissar. Keskuse direktori juures tegutseb kolleegium, kuhu kuuluvad Hariduse Rahvakomissar ja tema poolt nimetatud liikmed. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kirjastused koondatakse viieks kirjastuseks, mis on oma tegevusalade järgi: 1) poliitiliste, parteiliste, majanduslike ja sotsiaalpoliitiliste teoste kirjastus; 2) õpperaamatute, pedagoogiliste teoste ja noorsooaraamatute kirjastus; 3) ilukirjanduse ja kunsti- ning muusikateoste kirjastus, 4) teaduslike ja populaarteaduslike teoste kirjastus; 5) ajalehtede kirjastus. Keskuse juures töötavad neli toimetajat, kes juhib ideooloogiliselt kirjastuse tegevust. Trü-

kitoodete, nende hulgas ka ajakirjade, kirjastamine kirjastuste poolt toimub Riikliku Kirjastuskeskuse juhtimisel ja loal. Riiklik Kirjastuskeskus esitab kirjastustele kohustusi vajalike trükitoodete kirjastamiseks ja annab lubasid nõudeile vastavate trükitoodete kirjastamiseks kirjastuste eneste ettepanekul.

Riikliku Kirjastuskeskuse direktoriks on nimetatud J. Rahanik. Kolleegiumi liikmeiks on Hariduse Rahvakomissar N. Andresen, N. Ruus, A. Jakobson, M. Jürna, K. Taev, N. Karotamm, V. Reiman ja M. Laosson. Ilukirjanduse, kunsti- ja muusikateoste kirjastuse direktoriks on M. Jürna, toimetajaks A. Jakobson; õpperaamatute, pedagoogiliste teoste ja noorsooraamatute kirjastuse direktoriks on Artur Koskel, toimetajaks K. Taev; teadusliku ja populaarteadusliku kirjanduse kirjastuse direktoriks on Elmar Pihlau, toimetajaks prof. H. Kruus, ajalehtede kirjastuse direktoriks on Albert Seppel. Poliitiliste, parteiliste, majanduslike ja sotsiaalpoliitiliste teoste kirjastuse juhatajaks on J. Rahanik ja A. Seppel. Raamatute toimetajaks on Villem Reiman.

2.

Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste tegevuse lõpetamise seadlus

avaldati 10. sept. s. a. ENSV Teatajas 1940. nr. 6. Seadluses märgitakse, et tööstuslike käitiste tööliskonna asutused (tööliskonnad, töölisvanemad) loodi tööliste visa võitluse tagajärjel peaaegselt nende huvide kaitseks nende ja tööandjate lepinguühenduste vahel. Sotsialistlikus ühiskonnas tööliste ja käitiste juhatuste suhted ei ole enam, nagu kapitalistlikus ühiskonnas, tööjõu müüjate ja ostjate vahelkorrad, kus viimaste ainsaks huviks oli töölislite võimalikult suure lisaväärtuse väljapressimine. Sotsialistlikus ühiskonnas on tööleping sotsialistlikus ühiskonnas ühesuguste koostöötajate ülesannete, õiguste ja kohustuste fikseerimisaktiks. Selle korra juures ei ole enam kurnajaid ega kurnatajaid. Seepärast ei ole ka tööliskonna asutuste kui tööliskonna klassivõitluse organisatsioonide järele tarvidust. Nende asemele tulevad ametiühingute käitiskomiteed, kellede ülesandeks on tööliskonna kasvatamine tööle suhtumiseks sotsialistlikult, töödistsipliini süvendamine, sotsialistliku võitluse korraldamine, töökaitsese järelevalve jne. Neile lähevad üle ka tööliskonna asutuste varandused.

Käitistes, kus on olemas tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse põhjal loodud tööliskonna asutused, lõpetavad viimased oma tegevuse otsekohe pärast ametiühingute poolt valitud ametiühingute käitiskomiteede moodustamist neis käitistes. Tegevuse lõpetanud tööliskonna asutuste varandused lähevad ametiühingute käitiskomiteedele.

3.

Põllutöölise tasude kõrgendamine

otsustati 30. aug. 1940 ENSV Rahvakomissaride Nõukogude poolt. Otsus on avaldatud ENSVT 1940, 3, 22. Töötasu tõsteti 10—20% vastavalt lepingu kestvusele, tööalale ja senise töötasu suurusele.

4.

Elamute elamiskõlvulise seisukorda viimise ja pooleliolevate elamute sundvõõrandamise seaduse muutmise seadlus,

antud ENSV ajutise Ülemnõukogu Presiidiumi poolt 16. sept. 1940, on avaldatud ENSVT 1940, 9, 96. Seadluse järgi linnade administratiivpiires ja asulaiks tunnustatud tööstuskeskustes asetsevate ja elamiskõlvulise seisukorda viimata elamute, millede ehitustööd on pooleli, omanikud on kohustatud hiljemalt 1. detsembriks 1940 need elamud ehitusprojekti järgi elamiskõlvulise seisukorda viima. Kommunaalmajanduse Rahvakomissaril on õigus mõjuvaid põhjusil eelmainitud tähtaega pikendada.

5.

Suuremate majade järelevalve

kohta avaldati ENSV Rahvakomissaride Nõukogu otsus 11. sept. s. a. ENSVT 1940, 8, 65. Linnade ja tööstuskeskuste elumajanduse takistamata arengu kindlustamiseks ja elanikkonna varustamiseks korteritega, ja selleks, et hoolitseda elamute normaalse eksploatatsiooni säilitamise, elamute õigeaegse kütteinete varustamise, jooksvate remontide korraliku teostamise ja muude säärase küsimuste korraldamise eest, Rahvakomissaride Nõukogu otsustas võtta järelevalvele kõik eraisikuile, asutusile ja ühinguile kuuluvad suuremad majad, millede brutotulu aastas linnamajanduse ja maksuinspeksiooni andmete järgi 1. sept. 1940 ületas Tallinnas 3.600, Tartus — 2.400 ja teistes linnades ning tööstuskeskustes 1200 krooni. Erilist tähelepanu pööratakse järelevalvele suurte majade normaalse eksploatatsiooni üle. Järelevalvet teostavad linna- ja maavalitsused, kes selleks Kommunaalmajanduse Rahvakomissariaadi nõusolekul nimetavad ametisse volitatud järelevalvatajaid, kelle ülesandeks on korraldada ja valvata eriti majade normaalse kasutamise säilitamist, majade õigeaegset varustamist kütteinete ja jooksvate remontide korraldada teostamist.

6.

Teenijate töölepingu seaduse muutmise ja täiendamise seadlus avaldati ENSV Teatajas 30. septembril 1940 nr. 15. Muudetud on §§ 23, 29 ja 35.

§ 23 järgi tööleping lõpeb:

1) töö lõppemisel, mille täitmise ajaks tööleping oli sõlmitud; 2) lepingu tähtaja möödumisel, kui tööleping oli sõlmitud määratud ajaks; 3) kui leping oli sõlmitud määramata ajaks: a) tööandja poolt toimetatud ülesütlemise päevast arvates 1 kuu möödumisel; b) teenija poolt toimetatud ülesütlemise päevast arvates 2 nädala möödumisel, — eeldusel, et töölepingus ei ole ette nähtud ülesütlemiseks lühemaid tähtaegu; 4) lepinguosaliste kokkuleppel; 5) teenija surma korral. Punktis 3 ettenähtud ülesütlemise tähtaeg peab lõppema igal juhul kalendrikuu viimsel päeval.

§ 29 järgi tööandja võib määramata ajaks sõlmitud töölepingu lõpetada, kui ta teenijale ette välja maksab lepingus märgitud põhi-

töötasu § 23 p. 3 ettenähtud ülesütlemissaja cest.

§ 35. Kui tööleping lõpeb teenija surma tõttu, on tööandja kohustatud teenija perekonnaliikmeile, kellel on õigus saada teenijalt ülalpidamist ja kes seda ka tegelikult said, maksma toetusraha viimase kuu töötasu suuruses.

Toetusraha tuleb välja maksa 2 nädala jooksul, arvates teenija surmapäevast.

7.

Linnades ja tööstuskeskustes järelevalve võetud majade järelevalvatajate ülesannete ja õiguste juhend

on ilmunud ENSV Teatajas 1940, 14, 143. Järelevalvataja määratakse majade grupile elanikkonnaga 500—800 inimest. Järelevalvataja ülesandeks on teostada järelevalvet tema järelevalvele antud maja või majade grupi otstarbeka ja tulusa majandamise üle. Järelevalvatajal tuleb majaomanikult või ta asetäitjalt nõuda maja korralikku majandamist, remontide õigeaegset ja korralikku teostamist, maja sanitaartechniliste seadmete ja üldkasutatavate kohtade, nagu treppide, liftide, klosettide, koridoride jms., korraldamist, andmeid maja võlastumise kohta. Järelevalvataja ülesandeks majade järelevalve alal on eriti: 1) maja kütte alal — nõuda vajalisel hulgal küttematerjali muretsemist ja valvata selle muretsemise täitmise järele; keskkütte alal — nõuda kütmise õigeaegset alustamist, selle teostamist normaalse temperatuuri järgi, kusjuures toa temperatuur kella 24-ks ei või langeda alla 16° C järgi; jooksva remondi alal — nõuda tarvitud korral vähemate parandustööde ettevõtmist korterites ja kõrvalruumides ning valgustusseadmete, veevärgi ja keskkütteseadeldise kordaseadmist ja valvata nende läbiviimise järele, samuti nõuda korteri lagede ja seinte valgendamist, värvimist või tapeetimist, uste, akende ja põrandate parandamist ning värvimist, ahjude, pliitide ja muude tulekollete kordaseadmist, eriti jälgida ja nõuda, et maja katus oleks korras; korrashoiu ja heakorral — nõuda õuede, koridoride, klosettide ja muude sarnaste kohtade puhastamist ning kordaseadmist.

Pealeselle sisaldab juhend teisi lähemaid eeskirju. Juhendi vastu eksijad võetakse kriminaalvastutusele.

Kalurite tööõnnetuste vastu kindlustamise seaduse rakendamise juhendid,

mille tundmine asjaosalistele on tarviline, on avaldatud ENSV Teatajas 1940, 14, 144.

8.

Sotsiaalkindlustuse Nõukogu seaduse muutmise seadlus

on avaldatud 30. sept. 1940 ENSV Teatajas nr. 15. Senise seadusega võrreldes muudetakse koosseisu vastavalt uutele oludele ja nõuetele. Nõukogu koosneb: kolmest Töö Rahvakomissari, ühest Kohtu Rahvakomissari, ühest Tervishoiu Rahvakomissari, ühest Põllutöö Rahva-

komissari, ühest Rahanduse Rahvakomissari ja viiest Ametiühingute Keskliidu poolt nimetatud liikmest. Nõukogu juhataja määrab Töö Rahvakomissar. Nõukogu moodustab 1 osakonna ja võib pealeselle moodustada veel teisi osakondi. Sotsiaalkindlustuse Nõukogu üldkoosoleku ja osakondade otsused kuuluvad Töö Rahvakomissari kinnitamisele. Kinnitatud otsused on lõplikud ja nende peale ei ole edasikaebust. (Seni oli õigus edasi kaevata Riigikohtule.) Töö Rahvakomissar võib anda osakonna koosoleku otsuse otsustamiseks üldkoosolekule. Kui Töö Rahvakomissar üldkoosoleku otsusega ei nõustu, otsustab ta küsimuse ise. Seadus jõustus 30. septembril s. a.

9.

Sotsiaalkindlustusameti muutmise seadlus

on avaldatud 30. sept. s. a. ENSV Teatajas nr. 15, 155. Muudetakse § 2, 3, 8 ja 16. Amet koosneb: jaoskonna tööinspektorist juhatajana (seni oli juhatajaks jaoskonnakohtunik) ja ühest maakonna ja ühest linna töötava rahva saadikute nõukogu täitva komitee poolt määratud ja kolmest Eesti Ametiühingute Keskliidu poolt määratud liikmest. Liikmeile määratakse samas korras asemikud. Juhataja asemikuks on linna töötava rahva saadikute nõukogu täitva komitee poolt määratud liige. Asemikud täidavad juhataja või liikme ülesandeid juhul, kui viimased on oma ülesannete täitmisest takistatud. Sotsiaalkindlustuse liikmete volitused kestavad 2 aastat. Sotsiaalkindlustusameti juhataja ja liikmed saavad koosolekust osavõtmise eest tasu ENSV Rahvakomissaride Nõukogu poolt määratud alustel ja suuruses. Sotsiaalkindlustusameti koosolek on otsusevõimeline, kui sellest võtavad osa juhataja või tema asemik ja vähimalt 2 liiget. Kuni linna ja maakonna töötava rahva saadikute nõukogu täitvate komiteede moodustamiseni määravad nende asemel sotsiaalkindlustusameti liikmeid vastavalt linna- ja maavalitsused.

10.

Tööstööbüroode seadlusega, mis on avaldatud 30. sept. s. a. ENSV Teatajas nr. 15, allub töövahenduse korraldamine Töö Rahvakomissariaadile. Töövahendust teostavad Töö Rahvakomissariaadi Töökaitse Osakond ja ringkonna ning kohalikud tööstööbürood. Kõikide linnade töötava rahva saadikute nõukogude täitvate komiteede töösakondade ja kõikide valdade töötava rahva saadikute nõukogu täitvate komiteede juure luuakse tööstööbürood. Kõikide maakonna töötava rahva saadikute nõukogude täitvate komiteede juure luuakse ringkonna tööstööbürood. Tallinna, Tartu, Narva ja Pärnu linna tööstööbüroodel on peale kohaliku tööstööbüroo ülesannete ja õiguste veel ringkonna tööstööbüroo ülesanded ja õigused. Kohalike tööstööbüroode ülesandeks on vabade töökohade ja tööd vajavate isikute registreerimine ja kaasaaitamine esimestele tööjõudude muretsemiseks ja teistele töökoha leidmiseks; oma piirkonna tööjõudude arvestamine ja vabade tööjõudude suunamine tööprotsessi.

Ringkonna tööbüroode ülesandeks on kohalike tööbüroode töö järelevalve ja töövahenduse reguleerimine kohalike tööbüroode vahel; kohalike tööbüroode aruannete kokkuvõtmine; kutsenõuandlate ülalpidamine; töö ümberõppimisele kaasaaitamine ja õpilaskohtade vahendus. Töö Rahvakomissariaadi Töökaitse Osakonna ülesandeks on töövahenduse ala üldjuhtimine ja järelevalve; töäjõu reservide suunamine üleriigilises ulatuses; aruannete kokkuvõtmine üleriigilises ulatuses. — Töövahendus tööbüroodes toimub tasuta. Igasugune eratöövahendus on keeldud. Vabadest kohtadest ja töäjõu otsimisest kuulutamist ajalehtedes võib Töö Rahvakomissari piirata. Iga tööd vajav isik võib end registreerida ainult ühes kohalikus tööbüros. Mitmes tööbüros registreerimine üheaegselt on keeldud. Kõik käitised, asutused või isikud, kes vajavad töäjõudu, on õigustatud seda nõudma tööbüroolt. Kui büroo, kelle poole pöörduti, ei suuda nõudmist täita, on ta kohustatud, kui töäjõu nõudja seda soovib, nõutama töäjõudu teiste tööbüroode või Töökaitse Osakonna kaudu. **Töödandja ei ole õigustatud vähimalt 7 päeva kestvale tööle palkama töäjõudu, kes ei ole registreeritud tööbüros. Kui ta palkab töäjõu vähimalt 7 päevaks ilma tööbüroo vahetalitusest, peab ta hiljemalt 5 päeva jooksul sellest teatama kohalikele tööbüroole.**

Tööbürood registreerivad ka neid töötajaid, kel töökoht on olemas, kuid kes soovivad oma töökohta vahetada. Sääraseid registreerimisi toimivad tööbürood eraldi. Töö Rahvakomissari juhenditega võidakse mõned töötajate liigid jätta välja käesoleva seadluse eeskirjade alla kuuluvusest või panna nende kohta kehtima täieliselt või osaliselt erikord. Töö Rahvakomissariil on õigus anda juhendeid käesoleva seadluse arendamiseks ja elluviimiseks.

Tööbüroode seadluse jõustumise aja määrab kindlaks Töö Rahvakomissari. Sellest ajast kaotab kehtivuse senine vastav seadus.

Haiguskindlustus

Haigestumiste arvu vähendamiseks töölise keskel on NSV Liidu ametiühingute ja nende kohapealsete organite poolt tehtud suurt tööd. G. Landa kirjutab „Pomostšis“, et riikliku sotsiaalkindlustuse alal on ametiühingute põhiülesandeks hooldamine töölise ja teenijate, ausalt ja heatahtlikult töötajate eest, kes on töötubliduses eeskujuks. Partei ja valitsus, kes annavad kutseühingutele sotsiaalkindlustuse teostamiseks palju miljardeid, nõuavad sel alal igapäevase tegeliku töö paranemist. Paljud sotsiaalkindlustuse nõukogud on oma tõhusa tegevusega suutnud tunduvalt vähendada töölise ja teenijate ajutise töövõimetuse päevade arvu. G. Landa toob näiteks Andrejevi-nimelise metallurgiatehase Taganrogis, kus peetakse võitlust haigestumiste vastu kavakindlalt ja organiseeritult. 1939. a. vähenes selles tehases võrreldes 1938. aastaga haigestumiste arv 24,2 protsenti. Kõige kuju-

kam on malaariasse (halltõbi, soopalavik) haigestumiste arvu vähenemine: läinud aastal haigestus sellesse haigusse 86% vähem kui eelmisel aastal. See oli võimalik vaid selle läbi, et kindlustusnõukogu ja tehase tervishoiuasutused võtsid tarvitusele kõik vajalikud haiguse ärahooldmise vahendid. Polikliiniku juure, mis on varustatud uudsete raviseadeldistega, loodi eriosakond malaaria tarvis. Võeti käsitusele ka hüdrromelioratiivsed vahendid. Vabriku territooriumil ja asula ümbruses, kus elas suurem jagu töolistest, oli rohkesti soid, mis olid malaaria pesadeks. Nende soode kuivatamine ja muud vahendid läksid 1939. a. maksma 200.000 rbl., kuid need kulud andsid häid tulemusi. Kindlustusdelegaadid aitasid avastada haigeid, juhtisid neid ravimisele ja seletasid neile hinni tähtsust.

Ka õnnetusjuhtumite arv 1939. a. vähenes tunduvalt. Iga õnnetusjuhtumi põhjust selgitati eraldi ja igal juhul võeti käsitusele vastavad vahendid, et ära hoida nende kordumine. Ühiskondlikud inspektorid valvasid selle järele, et kõik ebanormaalsused, mis olid õnnetusjuhtumi põhjuseks, viivitamata kõrvaldataks.

Polikliiniku juure loodi optikatöötuba, kus valmistati töölisele individuaalseid prille, vastavalt töö iseloomule ja tarvidusele. Läinud aastal anti sääraseid prille 1444 paari. Arstid-eriteadlased proovivad perioodiliselt töölise nägemisvõimet. Inspektorid ja kindlustusdelegaadid valvavad selle järele, kas töölised kannavad neid prille töö ajal. Nii hoiti ära silmade vigastusi.

Kõigile uustulnukaile õpetatakse töötamise ohutuid meetodeid. 1939. a. vähenes võrreldes 1938. aastaga õnnetusjuhtumite arv 45,7% võrra. Mõnel tööalal oli õnnetusjuhtumite arvu vähenemine kahekordne. Hea korraldus ja järelevalve on teostatud ka töö eririituse ajal.

Et võidelda seedehaiguste vastu, töölisesindus koos inspeksiooniga muretseisid selle eest, et ehitataks korralik roiskvee-kanalisatsioon ja et töölistel oleks joomiseks puhas vesi. Kõik töölised, kel on terav kõhuhaigus, saavad dieetravi osaliseks. Tihti ja kestvalt haigeile on korraldatud arstlik nõuanne ka sel ajal, kui nad on terved. Need, kes väiavad sanatooriumis ravimist, saadetakse kuurordidesse. Tiisikushaigete töövõimetuspäevade arv vähenes 15% võrra. Kui tarvis, viiakse haige teisele tööle.

Arstid peavad töölisele ka loenguid tervishoiu üle. Arstid uurivad ka haigestumise ja vigastuste põhjust, et neid kõrvaldada. Haige kodus teostatakse seltsimehelikku kontrolli ja abistamist. Haiguslehtede väljandmise üle teostatakse kontrolli. Sotsiaalkindlustuse nõukogu tõhusa töö tulemusena hoiti läinud aastal kokku rohkesti riigi raha ja võideti üle 48.000 tööpäeva.

Kolhoosides ja sovhoosides NSV Liidus tegutsevad kindlustusnõukogud, kelle liikmed selgitavad iga töölt puudumise põhjust. Kui tarvis, korraldatakse töölisele tarvilist abistamist. Kindlustusdelegaatide tegevuse tagajärjel on haigestumiste arv tunduvalt vähenenud. Nii Karl Marxi nimelises sovhoosis Ordžoni-

kidze kraisi tuli 1937. a. haiguspäevi 100 kindlustatu kohta 584, 1924. a. — 524 ja 1939. a. — 311 päeva.

Läinud aastal avastas sotsiaalkindlustuse kohalik nõukogu, et tööliste keskel, kes talitavad karja, ilmnesid haigused. Kindlustusaktiivi abil selgitati haigestumiste põhjused. Selgus, et põhjuseks oli see asjaolu, et desinfitseerimiskambri puudumisel ei hoolitsetud küllaldaselt tööriietuse puhtuse eest. Suur osatähtsus haigestumiste arvu vähendamisel oli tervishoidlikul selgitustööl, mida tehti suusõnaliselt ja trükitud brošüüride kaudu.

Haigekassade elustiil

„Eesti Metsatööstuse“ Saru lauatehas, mis kuulub Võru-Petseri Üldhaigekassa alla, arvati kindlustusametilt poolt 1. okt. 1940. a. alates Valga Üldhaigekassa alla, kuna Valga on „Eesti Metsatööstuse“ Saru lauatehasel palju ligem ja kättesaadavam kui Võru.

Tartu Üldhaigekassa liikmete arv tõusis juulikuus umbes 470 võrra. 1. aug. oli haigekassas liikmeid 9776 ja abiõiguslikke perekonnaliikmeid 5905, kokku 15.681. Mõõdunud aastal samal ajal oli kassaliikmeid 9439 ja abiõiguslikke perekonnaliikmeid 6007, kokku 15.446. Haigete arv on tõusnud, abisaajaid on 300 ümber. Harilikust haigete arvust oli haigete arv umbes 50 võrra kõrgem.

Tartu Üldhaigekassa Uderna suvekoloonia lõpetas oma tänavuse hooaja tegevuse 1. septembriga. Koloonia oli avatud 3 kuud. Koloonias viibis selle aja kestel ravil 194 inimest, kokku 3326 päeva. Koloonias ravitavaist oli 116 meest 2077 ravipäevaga ja 78 naist 1249 ravipäevaga. Ravialuseist oli: Tartu Üldhaigekassast 81 meest ja 39 naist, kokku 2206 päeva, Tallinna Ühisest Haigekassast 4 meest ja 9 naist, kokku 371 päeva, Viljandi Ühishaigekassast 2 meest.

Narva Üldise Haigekassa juhatus 15. augusti otsusega tasub haigekassa perekonnaliikmete haigemajalise ravi kuludest 50%. Selle samme andmisest haigekassa loobus 22. märtsi 1940. a. peakoosoleku otsusel. See- ja on juhatus nüüd perekonnaliikmete haigemajalise ravi viinud endise suuruseni. NÜH majanduslik olukord on paranenud.

Kütte-Jõu haigekassa peakoosoleku 17. apr. 1940. a. otsusega vähendati toetusrahade norme: ambulatoorsel ravil $\frac{1}{2}$ peale, stationaarsel ravil abielulistele $\frac{1}{2}$ peale ja valalistele $\frac{1}{3}$ peale keskmisest päevapalgast. Juhatus otsusega 20. aug. 1940. a. on neid toetusnorme uuesti kõrgendatud $\frac{2}{3}$, $\frac{2}{3}$ ja $\frac{1}{2}$ peale. Haigusabiraha maksetakse kolmandast haiguspäevast alates.

Keskmiselt laekus kuus liikme- ja juuremaks: jaanuarist märtsini 1019 kr. 46 snt., aprillist juunini 1225 kr. 95 snt., juulist augustini 978 kr. 77 snt. Haigus- ja matuseabirahadeks kulutati keskmiselt kuus: jaan. märtsini 1264 kr. 56 s., aprillist juunini 549 kr. 07 s. ja juulist augustini 589 kr. 85 s.

Esimeses Eesti Põlevkivitööstuses oli arstiabi puudulik. Nii rikuti Kukrusel pidevalt seadust sellega, et ei korraldatud arsti vastuvõttu iga päev. Kindlustusamet otsustas 19. aprillil kohustada E. E. Põlevkivitööstust, et see korraldaks Kukruse kaevanduse juures arsti vastuvõtu iga päev. Selle otsuse peale esitas E.E. Põlevkivitööstuse volinik vandeadvokaat R. Paabo edasikaebuse kindlustusnõukogule. 7. aug. 1940. a. saabus kaebajalt avaldus, milles paluti KN kaebus läbi vaatamata jätta. Asjatoimetus lõpetati. Nüüd võimaldatakse ka Kukrusel haigele arsti juure pääsmine iga päev.

Väikekätiste haigekassade alla arvamine. Kindlustusametite otsustega arvati läinud kuudel õige rohkesti väikekätisi haigekassade alla.

Vanade tööliste eest, kes viibisid Pärnu Puhkekodus ja kes vajasisid arsti ettekirjutusel mudaravi, tasusid haigekassad osa ravikuludest. Nii võeti Sindi Ühishaigekassa määrustesse punkt, mille järgi haigekassa tasub neist ravikuludest 50%.

Sindi Ühishaigekassa juhatus muutis 1. sept. 1940. a. alates ravimääruste p. 1 järgmiselt: Otsustati maksa kassaliikmeile haiguse puhul abiraha $\frac{2}{3}$ keskmisest päevapalgast kodusel ravil olles ja haigemajas ravimisel viibides $\frac{1}{2}$ keskmisest päevapalgast. Pühade ja pühapäevade eest toetusraha ei makseta, abiraha maksetakse haiguspäevast alates.

Kalurite tööõnnetuste vastu kindlustamise seaduse § 15 alusel on kindlustusametid määranud kalurite keskmised aastatöötasud, mille järgi arvestatakse toetusi ja pensione.

Töökaitse

Haigekassade tööliste ja teenijate töötasusid on tõstetud vastavalt Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Rahvakomissaride Nõukogu ja Eestimaa Kommunistliku (enamlaste) Partei Keskkomitee otsusega (ENSV T 1940, 14, 136) riiklike ettevõtete ning asutuste tööliste ja ametnikele töötasu tõstmise normidele.

Sanitaar- ja tehniline inspeksioon luuakse ENSV ettevõteteis. Selle kohta kirjutab NSVLiidu ametiühingute üleliidulise kesknõukogu häälekandja „Trud“ 25. sept.: Ükses nõukogude vabariikides — Lätis, Leedus ja Eestis — on alanud valmistusalal suur tööttingimuste parandamine ja tervendamine. Selle sihiga on Töö Rahvakomissariatide juure asutatud vastavad departemangud (osakonnad). Ettevõteteis luuakse sanitaar- ja tehniline inspeksioon.

Uutes vabariikides tuntakse suurt tarvidust erikirjanduse, tööstustervishoiu eeskirjade ja normide ning ohutuse tehnika plakatite järele. Neil päevil pöördus Leedu NS Vabariigi Töö Rahvakomissari ametiühingute üleliidulise kesknõukogu Moskva töökaitse instituudi poole abistamise palvega. Moskva

töökaitse instituut saadab Leedusse rikkalikku materjali ohutuse tehnika, tööstustervishoiu, kohaliku valgustuse, tööriietuse, elektriohutuse, õhupuhastuse jne. kohta. Peale joonistuste, arvestuste ja selgitavate kirjutuste saadetakse ka kirjandust töökaitse põhiküsimuste kohta.

Samad materjalide komplektid on ette valmistatud ka Lätile ja Eestile saatmiseks.

Pideva töö staaži arvestamiseks neile, kes on mõistetud töölt omavolilise puudumise pärast parandustöödele, ja neilt ajutise töövõimetuse puhul toetusõiguse äravõtmise korra kohta kinnitas NSVLiidu Rahvakomissaride Nõukogu Üleliidulise Ametiühingute Nõukogu määrused.

Isikud, kes on mõistetud töölt puudumise pärast parandustöödele, kaotavad ettevõttes või asutuses, kus nad töötasid, oma pidevalt töötamise staaži, samuti kaotavad nad ajutise töövõimetuse korral toetuse saamise õiguse kuueks kuuks, arvates kohtuotsuse tegemise päevast.

TÖÖ RAHVAKOMISSARI I ASETÄITJAKS PAUL VIHALEM. ENSV Rahvakomissaride Nõukogu otsusega on arvates 11. sept. 1940 nimetatud Töö Rahvakomissari I asetäitjaks Paul Vihalem, kes oli Tartu Ülikooli töö- ja sotsiaalkindlustusõiguse õpetoolil õppejõuks. Mag. P. Vihalema sulest on ilmunud mitmed õpperaamatud tööõiguse alalt, ka on ta avaldanud ajalehtedes ja ajakirjades, nii ka „Töös ja Tervises“, töökaitse jt. küsimuste kohta kirjutusi.

Tervishoid

Arstide arvu NSVLiidu külas suurendatakse tänavu 2700 võrra. Arstide korteriolusid külas on tunduvalt parandatud, üksikute korterite remondiks kulutatakse käesoleval aastal 5 miljonit rubla, kuna 675.000 rubla on määratud neile laenuks individuaalsete elukorterite ehitamiseks. 3½ miljonit rubla on ette nähtud arstidele külas liiklemisvahendite soetamiseks, mil on eriti suur tähtsus juba seepärast, et külajaoskondade arstidel tuleb elanikke abistada 15—25-kilomeetrilisel raadiusel. Liiklemisvahendid võimaldavad kiiret arstiabi ka neile elanikele, kes arstist kaugel elavad.

Kuurort Donbassi mäetöölilistele asutatakse Donetsi jõe ääre männimetsa. Siin avatakse sanatoorium 300 kohaga. Puhkekodus, mida sisustatakse ka kuurortliku ravi ülesandeks, on juba ehitatud kaunis elektri-vesiravila. Organiseeritakse ka mudaravila. Tervisemuda veetakse Slavjanskist, mis on siit 20 kilomeetri kaugusel.

Eesti Ametiühingute Keskliidu Pärnu puhkekodu lõpetas oma hooaja-tegevuse 29. sept. Puhkekodu avati 7. juulil. Puhkekodus käis 1144 töölilist, kes vanuselt olid peamiselt üle 50 eluaasta. Puhkekodus viibijatele võimaldati ka mudaravanne Pärnu raviasutuses. Puhkekodus viibivate haigekassa liikmete ravi: jne. kuludest kandsid haigekassad selle osa, mis on ette nähtud vastavates määrustes ja otsustes.

Vähktõppe sureb ENS Vabariigis aastast ümarguselt 1500 inimest. 1933. a. suri ümarguselt 1200, 1935. a. — 1360 ja 1937. a. üle 1500. Kõige enam sureb inimesi südamehaigustesse, sellele järgneb — tiisikus. Suremuse poolest on vähktõbi kolmandal kohal. Vähktõppe sureb kõige enam inimesi üle 40 aasta vanuses. Vähktõppe suremuse arvu tõus on osalt tingitud ka sellest, et varem ei suudetud suremuse põhjusi küllaldaselt selgitada. Inimesed surid sise- jne. haigustesse, ilma et oleks arstlikult kindlaks määratud, missugune haigus tegelikult inimese hauda viis.

Sotsiaalseteks haigusteks nimetatakse neid haigusi, mis levivad töötajate halbade elutingimuste ja selle tagajärjel, et kapitalistlik kord mõjub töötajate olukorrale hukalt. Kapitalistlikes maades on enim levinud sotsiaalseteks haigusteks rahhiit, tiisikus ja süüfilis. NSVLiidas, kus alatasa tõuseb töötajate materiaalne ja sotsiaalne heaolu, on hävitatud tingimused, mis aitavad kaasa sotsiaalsete haiguste levikule. NSV Liidus väheneb iga aastaga haiguste arv järsult. Võrreldes 1913. aastaga on NSV Liidus näiteks süüfilisse haigestumine vähenenud 13 korda.

Punase Risti Seltsi Moskva rajooni organisatsiooni Leningradis kuulub 302 algorganisatsiooni, kus liikmeid on 28.000. 1939. a. ja 1940. a. esimesel veerandil said ettevõtmistuse 10.000 inimest esimeses järgus ja 1002 inimest 2. järgus. Meditsiinõdede kursustel õppis umbes 250 inimest.

Mitmesugust

Tööpuudus Prantsusmaal kasvab iga päevaga. Töötute arvu suurendavad demobiliseeritud sõdurid ja töölised, kes vallandatakse sõjalistest käitistest.

Toidupuudusest Prantsusmaal tunnistavad kaardinormid. Antakse inimese kohta: leiba — 350 gr. päevas; liha — 350 gr. nädalas; suhkrut 525 gr. kuus. Kohvi, teed, juustu ja teisi toiduaineid antakse väga vähesel arvul. Riisi saavad vaid lapsed. Ka restoranidest antakse toitu vaid tšekkide vastu.

Kas õnnetusjuhtumi puhul makstava päevase abiraha arvutamiseks tuleb arvestada ainult teatud perioodis tegelikult tehtud tööpäevi või tuleb arvestada kõiki sama perioodi kalendri tööpäevi — see küsimus oli 19. sept. 1940. a. arutusel 4. jsk. kindlustusametis, kellele oli Pärnu Ühishaigekassa liige Richard Tõnisson esitanud kaebuse õnnetusjuhtumi puhul abiraha saamise asjas. Kindlustusametis seletas aruandja, et pole oluline, kuipalju päevi oli abiraha saaja enne tööõnnetuse tekkimist tegelikult tööl, vaid oluline on, kuipalju kalendri tööpäevi oli selles ajavahemikus, mis võetakse arvesse abiraha arvutamisel. Kuna Pärnu Ühishaigekassa juhatus on käesoleval korral abiraha arvutamisel arvesse võtnud kalendri tööpäevad, s. o. on lahendanud küsimuse kooskõlas abiraha maksmist korraldavate nor-

midega, siis ka haigekassa juhatuse seisukoht on õige ... Kui arvestada vaid tegelikult tööl olnud päevi, siis abiraha võib olla isegi suurem kui teenistus tööl olles. Samale seisukohale on asunud ka Kindlustusnõukogu I Osakond 21. okt. 1938 ja Riigikohtu Adm. Osakond — toim. 116¹ 1939. a. R. Tõnissoni kaebus jäeti tagajärjeta.

Käitise ühe haigekassa alt teise haigekassa alla viimise asjus. 4. jsk. kindlustusametis oli 19. sept. 1940. a. arutusel Varbla piimaühingu juhatuse ja sama piimaühingu tööliste soovivaaludus, et see käitis üle viidaks Haapsalu Ühishaigekassa alt Pärnu Ühishaigekassa alla, kuna viimane on tööliste kättesaadavam. Tallinna Ühine Haigekassa ei ole Varbla piimaühingu Pärnu Ühishaigekassa alla viimise vastu, kui see sünnib kassaliikmete soovil ja huvides. Kindlustusamet otsustas Varbla piimaühingu Pärnu Ühishaigekassa koosseisu ületoomise küsimuse otsustamise edasi lükata kuni üldise sotsiaalkindlustuse reformi ulatuse selgumiseni.

Lasteabirahadelt nõutud haigekassamaksude asi oli 19. sept. 1940. a. arutusel 4. jsk. kindlustusametis. A.-s. „Eesti Turbatööstused“ oli Pärnu Ühishaigekassale haiguskindlustusmaksu alusesse haigekassa nõudmisel arvanud ka käitise poolt kassaliikmeile vabatahtlikult maksetava lasteabiraha. Tootsi Briketitööstus oli deklareerinud palgataedes ka lasteabiraha ja maksnud selle pealt ära ka haiguskindlustusmaksu. Nagu hiljem selgunud, olnud haigekassa nõudmine alusetu, kuna Riigikohtu seletuse (Riigikohtu adm. t. 65¹) järgi ühepoolset vabatahtlikult maksetava lasteabiraha pealt ei tule maksa haiguskindlustusmaksu. Et aga kassaosalistele maksetud lasteabiraha pealt oli juba haiguskindlustusmaks 183 kr. 35 s. suuruses haigekassale maksetud, siis pidas Tootsi Briketitööstus liigselt maksetud kindlustusmaksu katteks muudest haigekassale kuuluvatest summadest 183 kr. 35 s. kinni. Haigekassa sellega ei nõustunud, vaid nõudis edaspidiste maksude tasumist täies summas, keeldudes tagasi maksmast ka lasteabiraha pealt saadud kindlustusmaksu. Tootsi Briketitööstus seni kinnipeetud haiguskindlustusmaksu kr. 183.35 ära tasunud ei ole ja palub kohustada Pärnu Ühishaigekassat loobuma lasteabiraha pealt haigekassamaksu nõudmisest, aga et maks on juba tasutud ja selle katteks on kinni peetud sama summa muudest haigekassa summadest, siis kohustada haigekassat lugema sellega vahekorra tasa arvestatuks.

Kindlustusametis aruandja leidis, et Tootsi Briketitööstus ei olnud kohustatud haiguskindlustuse maksu tasuma lasteabirahalt, aga et ta seda siiski on teinud, siis on ta täitnud olematu kohustuse. Lasteabiraha pealt maksetud haiguskindlustusmaksu kr. 183.35 on Tootsi Briketitööstus õigustatud haigekassalt tagasi nõudma.

Tootsi Briketitööstuse tegevus haigekassa maksude kinnipidamisel pole õiguspärane, vaid need tulnuks haigekassale igal juhul ära maksa.

Pärnu Ühishaigekassa poolt toodud väited, et kord deklareeritud ja maksetud summade tagasimaksimine abiraha ja muude sammete arvutamisel võib tekitada raskusi, loeb aruandja kaaluvaks. Haigekassa, arvestades heas usus deklareeritud palgasummade õiguspärasust, on teinud suuremaid kulutusi, mida ta muul juhul poleks teinud. Sellega kannaks haigekassa kahjusid, milles haigekassa ei ole süüdi. Arvesse võttes, et liigselt maksetu tagasinõudmine toimub eraõiguse alusel, samuti rajaneb haigekassa kahjude tagasinõudmine eraõigusel, s. o. olematu võla tagasinõudmine on eraõiguslik tehing, siis sellaste eraõiguslike nõudmiste lahendamine ei peaks kuuluma üldse kindlustusameti võimkonda. Kindlustusamet tegutseb avalik-õiguslikul alusel, mispärast kindlustusamet ei peaks saama teha haigekassale ettekirjutusi, mis rajanevad eraõigusel.

Kindlustusamet otsustas a.-s. „Eesti Turbatööstused“ juhatuse kaebuse jätta tagajärjeta, seletades ühtlasi, et vastastikuste eraõiguslike nõuete rahuldamine ei kuulu kindlustusameti võimkonda, vaid see kuulub tsiviilkohtule, ja et Tootsi Briketitööstuse poolt kindlustusmaksude kinnipidamine pole õigustatud ning maks tuleb haigekassale tasuda tavalises korras.

Haigestumiste arvu vähendamise tööst võime näiteid tuua paljudest käitistest, nii ka Saraiski saapavabrikust (Moskva oblastis), kus rida aastaid oli abistamise alal ülekulutusi, näit. 1938. a. üle 36.000 rubla. Kuid 1939. a. vähenes haigestumiste arv 38%, mis võimaldas kokkuhoidu 29.000 rubla. Eriti vähenes naha- ja rakuskoehaiguste (flegmoon, soe mädanik ning muud rakuskoe ja selle lisandite haigused) arv. 1938. a. kulutasid need haigused 3059 tööpäeva, haiguspäevarahadeks läks üle 20.000 rbl. Läänud aastal vähenes nende haiguste arv 62,5% võrra, kuna hakati võidma teatud töödel tööliste käsi desinfitseerivate ainetega. Vigastuste arvu vähendati 74% võrra. Mõnel kuul — märtsis, aprillis ja septembris — ei olnud ühtki traumajuhtumit. Nii mõjusid ettevaatus- ja ärahoidvad vahendid.

Ravikulude ja haigusabiraha mittemaksmise asjus oli Johan Kooniku kaebus Valga Üldhaigekassa vastu 26. sept. 1940. a. 6. jsk. kindlustusametis järelevalve korras arutusel. Haigekassa juhatuse oli keeldunud Joh. Koonikule sammete võimaldamisest, põhjendusega, et pole tõendatud asjaolu, et J. Koonik oleks töö juures haigestunud. Oma otsuse tegemisel tugines juhatus TTS § 279 märkusele ja haigekassa määrustele.

Kindlustusametis leidis aruandja, et Valga maavalitsuse kirjast selgub, et ei olnud Kooniku haigestumise ajal teenistusleping lõpetatud Valga maavalitsuse ja kaebaja vahel. Ka on Johan Kooniku ajutine töövoimetus haiguse puhul arsti poolt tõestatud.

Kindlustusamet otsustas ette kirjutada Valga Üldhaigekassale välja maksa Johan Koonikule haigusabiraha 5 päeva eest ja

ravikulud vastavate tõendite järele haigekassas kehtivate normide kohaselt.

Töölise töö eririetusele NSVLiidus kulu-
tab riik iga aasta kümned miljonid rublad.
Vastavates kuukirjades avaldatakse juhen-
deid, kuidas õieti ja majanduslikult kasutada
seda riigi vara. Et tööriietust säilitada, sel-
leks tuleb seda kasutada ilma et seda asja-
tult lõhutaks, tuleb seda õigeaegselt paran-
dada ja korralikult hoida. Ka tööriietuse
eest hoolitsemine kuulub töökaitse komis-
joni. ENSVabariigis ei ole tööriietuse küsi-
musele veel pöördud küllaldast tähelepanu,
kuigi ka siin praegu kehtivad töökaitse ees-
kirjad sisaldavad mõningaid norme. Lähema-
s tulevikus, kui ka siin töökaitse seadused
viiakse kooskõlla üleliiduliste seadustega,
tuleb ka ENSV töökaitse järelevalve asutus-
tel, eriti aga töölise esindusel enesele käi-
tistes sellele küsimusele pöörda tõsis-
tähelpanu. Peale tööriietuse on mõningatel
tööladel ette nähtud ka jalanõud, mida tuleb
kasutada töö juures.

Aiandusele töölise keskel NSVLiidus
pööratakse suurimat tähelepanu. Nende
töölise arv, kes harivad peale oma kutsetöö
maalappi, kasvatades aedvilja, suureneb
järjest. Töölise keskel on rohkesti häid aed-
nikke, kes on saavutanud silmapaistvaid tule-
musi. Töölise aianduse arendamist juhivad
ametiühingulised organisatsioonid, kes va-
hetevahel peavad nende küsimuste kohta ka
nõupidamisi.

Talinnas on ka töölise keskel aiamaa
vastu huvi. Linnaäärsetel maaladel kasva-
tatakse töölise poolt rohkesti aedvilja. Kuid
siin on see sündinud seni organiseerimatult
ja kindla kavata. Ka meil tuleb edaspidi
seegi küsimus käsile võtta plaanikindlalt.

**Külmetushaiguste tagajärjel langes sõja-
väes reast välja** imperialistliku sõja ajal
1914.—1918. a. suur hulk võitlejaid. Sõdu-
rid ei olnud küllaldaselt karastatud ega iga-
suguse ilmastiku vastu treeneeritud. Nüüd
valmistab noori ette kehakultuuriline kasva-
tus, karastades organismi nii, et see ei karda
külma vett, tuuletõmbust, temperatuuri muu-
tusi, kõrvetavat päikest, niiskust ega külma.
Organismi saab karastada süstemaatiliselt —
päikesevannidega, külma veega pesemisega,
külmade duššidega, kerges riietuses käimi-
siga, lahtise akna juures magamisega jne.
Eriti on tarvis karastada jalgu. Mõnel on
jalad nii nõrgad, et on tarvis neid vaid
veidi märjaks teha, kui juba nohu on käes.
Jalgu võib karastada neid iga päev külma
veega pestes või märjal rohul ja niiskel lii-
val palja jalu käes.

Sanatoorium aedvilja-sovhoosi töölisele
asub Eupatoorias — Krimmis. Tänavu

ehitati sanatooriumile mereranda uus
kolmekordne majadekorpus. Hooneis on
valged ja päikesepeaistelised toad, igahäes
1—3 voodit, avarad vahe- ja kõrvalruumid,
puhkesaalid. Sanatooriumis töötab praegu
elektri-valgustesarvila, röntgenikabinet, kliini-
line-diagnostiline laboratoorium. Haiged võ-
tavad sealsamas merevanne. — Sanatooriu-
mi ümbruses on 2 ha ilupuude, rooside ja
lillede all. — Iga kuu käib sanatooriumis igalt
poolt liidust sotsialistlikust põllutööst 180
stahhaanovlast. Ravila kuulub aedviljakas-
vatatajale, kuid seda kasutavad peagu kõik
põllumajanduse ametiühingud. Siin võib ko-
hata stahhaanovlast-loomakasvatatajat, tera-
vilja-sovhoosi töölise ja viinamarjakasvata-
jat-spetsialisti.

Sanatooriumi väljaehitamine ei ole veel
lõpul. Teises järjekorras ehitatakse veel üks
hoone 80 kohaga. Ehitus läheb üldse maksma
üle 1.900.000 rubla.

Tervishoiust Saksamaal. 1938. a. kaotasid
Saksa töölised haigestumisega 200 miljonit
tööpäeva, 700.000 töölise ei töötanud kogu
aasta jooksul.

Praegu olevat Saksamaal 1,5 miljonit tiis-
kushaiget, nendest 400.000 viimses haiguse
staadiumis.

Puudulik ja normeeritud toitlustamine
Saksamaal, mitmesuguste aseainete, surro-
gaatide, kasutamine on annud tugeva tõuke
nakkushaiguste levikule. Tüüfusehaigete
arv on viimase 5 aasta jooksul kolmekordis-
tunud. — Sarlakeid registreeriti 1938. a. —
117.544 juhtumit, 1933. a. — 79.830 juhtu-
mit, differiiti 1938. a. — 146.733, 1933. a. —
77.340 juhtumit.

Saksamaa kummalisimaks jooneks on
vägijookide tarvitamise tugev tõus. 1932.
aastal joodi 889 miljonit gallonit (1 gallon
= 4 kg) õlut, 1939. a. tõusis õlle hulk juba
1 miljardi 242 miljoni gallonini. Piirituse
kasutamine kasvas samas ajavahemikus
2-kordseks. Dr. Fleisch kirjutab ajakirjas
„Deutsches Arztblatt“ selle kohta: — „Oleks
eksimus vaadata rahvamasside poolt alko-
holsete jookide tarvitamise suurenemisele
kui rahva heaolu tõusule. Otse vastupidi
sellele oletusele on alkoholi tarvitamise tõus
sagedamini masside üldise vaesestumise
ja halbade elutingimuste loogiline tulemus.“

Noortest on 45% sõjaväeteenistusse kõlb-
matud.

Saksamaa noorsoo väeteenistusse füüsilise
kõlvulise kohta annab „Monatsheft für
Sozialpolitik“ järgmised arvud: 1935. a. tun-
nistasid sõjaväe tervishoiu võimud sõjaväe-
teenistuseks kõlvulisteks 75%, 1939. a. oli
sõjaväkke füüsiliselt kõlvulisi vaid 50%
kogu kokkukutsutud noortest.

SISU: 1) Suure Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva eel. 2) Tõõõureservide ettevalmistamisest. 3) Puhkepäev — dr. med. G. Magasanik. 4) Sõda ja epideemiad — A. Smirnov. 5) Tagala tervishoiuline kaitse — arst N. Bobrov. 6) Ema ja laste eest hoolitsemine N. Liidus. 7) Laste tervise eest hoolitsemisest NSV Liidus — dotsent S. Kunin. 8) Haiguslehtede väljaandmisest N. Liidus. 9) Hojame iga naistööliste tervist. 10) Teenijate töölepingu seadus. 11) Seadusi ja määrusi. 12) Haigekassade elust. 13) Haiguskindlustusest. 14) Töökaitse. 15) Tervishoid. 16) Mitmesugust.

Vastutav toimetaja **Karl Lukk**. Tegevtoimetaja **L. Johanson**. Väljaandja **Eesti Haigekassade Liit**.
Ilmumise aeg 18. oktoobril 1940. a.

Nationalis. Tall. E. Kirj.-Ühis. trükkokoda. Pikk 2. 1940.